



Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

 PÕLLUMAJANDUSUURINGUTE KESKUS
AGRICULTURAL RESEARCH CENTRE



MAAELUMINISTEERIUM

Uuring „Maapiirkonnas tegutsevate ettevõtjate toetusvajadus ja võimalik sekkumisloogika“

Teabepäev

14. jaanuar 2020

Eesmärk

- Kaardistada ja analüüsida põllumajandustootjate, toiduainetööstuste ning maapiirkonnas tegutsevate ettevõtjate kitsaskohad, arenguvõimalused, toetusvajadus ja anda soovitusi võimaliku sekkumisloogika kohta.

Küsitlus toimus perioodil 6.–20.märts 2019

Kvantitatiivanalüüs viidi läbi perioodil 3. juuni– 7. november 2019

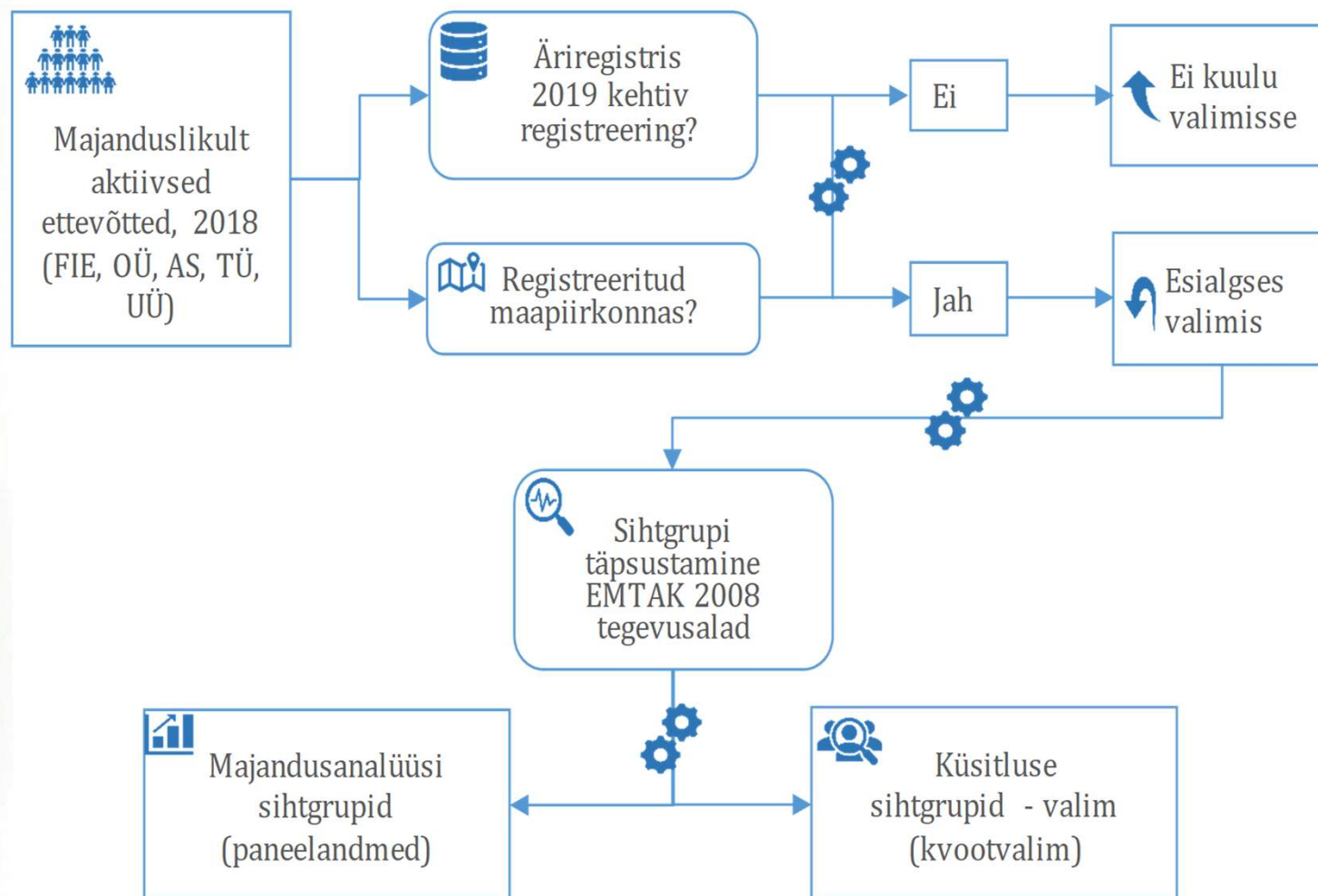
Ülesanded

- Ettevõtjate hetkeolukord;
- Ettevõtjate arenguvõimalused ja kitsaskohad;
- Sekkumisloogika;
- Analüüsi tulemused ja ettepanekud.

Sihtgrupid:

- a) põllumajandustootjad, metsamajandajad ja kalandusettevõtted;
- b) toiduainetööstused;
- c) maapiirkonnas tegutsevad ettevõtjad

Sihtgrupid ja valimi moodustamine



Maapiirkonna äriühingute arv ja valim

Tegevusala	Tähis EMTAK 2008	2018	
		kokku, arv	paneel, arv
Põllumajandus	A01	2 811	1444
Metsamajandus	A02	1 777	867
Kalapüük	A03	207	94
Mäetööstus	B05;B08-09	182	98
Toiduainetööstus	C10-11	330	147
Tekstiili- ja rõivatootmine	C13-15	209	114
Puidutöötlemine, paberitootmine ja trükindus	C16-18	752	456
Keemia-, plast-, kummi-, parfümeeria- ja farmaatsiatooted ning klaasi ja metallisulamite tootmine	C20-24	225	136
Kodu- ja ehiskeraamika tootmine, metalltooted, elektriseadmete ja tarbeelektronika tootmine	C23; C25-30	742	399
Elektri- ja soojusenergia tootmine	D35	78	54
Veevarustus, kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	E36-39	99	65
Ehitus	F41-43	3 337	1 565
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont	G45-47	2 811	1 462
Veondus ja laondus	H49-53	1419	859
Majutus ja toitlustus	I55-56	893	462
Info ja side	J58-63	634	236
Finants- ja kindlustustegevus	K64-66	131	45
Kinnisvaraalne tegevus	L68	990	523
Kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus	M69-75	1 973	1 018
Haldus- ja abitegevused	N77-82	1 148	518
Haridus	P85	206	90
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	Q87-88	278	187
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	R90-83	485	205
Muud teenindavad tegevused	S94-96	884	343
Kokku		22 602	11 387

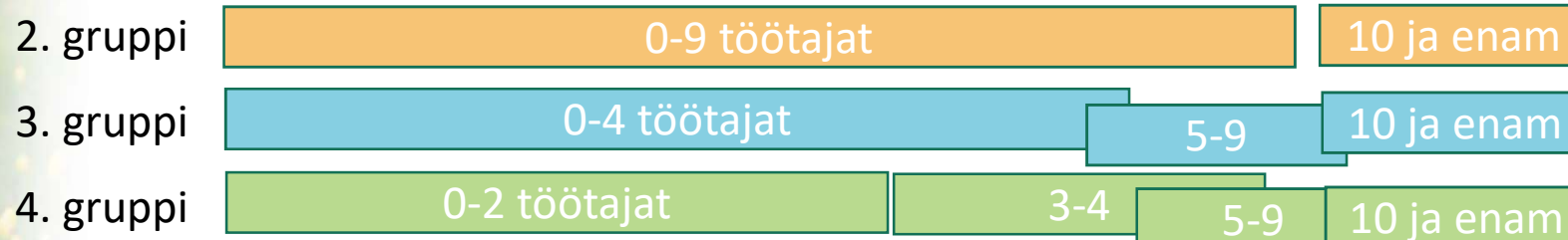
Küsitluse valim

Tegevusala	Tähis, EMTAK 2008	Suurusgrupp töötajate arvu järgi				Kõik	%
		1-4	5-9	10-49	50-..		
Põllumajandus	A01	5 116	1 258	74	19	6 467	32,7%
Metsamajandus	A02	1 950	341	71	1	2 363	11,9%
Kalapüük	A03	586	201	6	2	795	4,0%
Toiduainetööstus	C10-11	261	27	53	21	362	1,8%
Tekstiili- ja rõivatootmine	C13-15	696	53	124	22	895	4,5%
Puidutöötlemine, paberitootmine ja trükindus	C16-18	783	110	147	60	1 100	5,5%
Keemia-, plast-, kummi-, parfümeeria- ja farmaatsiatooted ning klaasi ja metallisulamite tootmine; Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont,	C20-24;G45-47	3 335	179	185	34	3 733	18,9%
Kodu- ja ehiskeraamika tootmine, metalltooted, elektriseadmete ja tarbeelektroonika tootmine	C23; C25-30	632	49	92	32	805	4,0%
Majutus ja toitlustus	I55-56	960	93	58	5	1 116	5,6%
Kirjastamine, meedia ja IT alane tegevus; Arvutite ja kodumasinade parandus	J58-63;S94-96	2 064	19	5	2	2 090	10,6%
Arv kokku		16 383	2 330	815	198	19 726	100%
Osatähtsus		83,0%	11,8%	4,1%	1,0%	100%	

Küsitluse tulem ehk vastuste arv

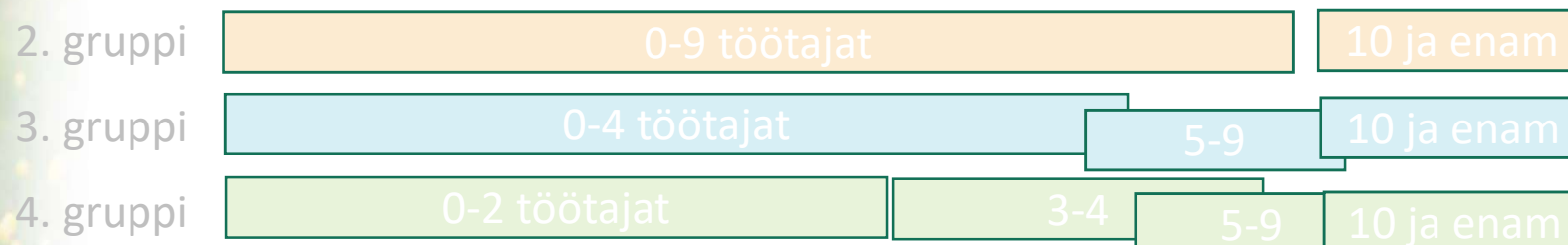
Tegevusala	Kokku	Osatähtsus %
Põllumajandus	768	57,7%
Metsamajandus	35	2,6%
Kalapüük	13	1,0%
Toiduainete tootmine	33	2,5%
Tekstiili- ja rõivatootmine	12	0,9%
Puidutöötlemine, paberitootmine ja trükindus	30	2,3%
Keemia-, plast-, kummi-, parfümeeria- ja farmaatsiatooted ning klaasi ja metallisulamite tootmine; Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite ja mootorrataste remont	81	6,1%
Kodu- ja ehiskeraamika tootmine, metalltooted, elektriseadmete ja tarbeelektroonika tootmine	6	0,5%
Majutus ja toitlustus	87	6,5%
Kirjastamine, meedia ja IT alane tegevus; Arvutite ja kodumasinade parandus	265	19,9%
Arv kokku	1330	100,0%

Metoodiline küsimus – töötajate arvul vs majandusnäitajal põhinevad suurusgrupid



Müügitulu grupp, tuhat eurot	15,0-35,9		36,0-74,9		75,0-139,9		140,0-334,9		335,0-1009,9		üle 1 100,0	
	aktiva	töötajad	aktiva	töötajad	aktiva	töötajad	aktiva	töötajad	aktiva	töötajad	aktiva	töötajad
Põllumajandus	181.2	0.9	264.7	1.2	462.1	1.7	770.5	3.4	1648.5	6.5	6172.3	32.5
Metsamajandus	61.2	0.9	101.9	1.0	204.1	1.7	330.9	2.6	1059.7	4.9	4029.5	13.0
Toiduainetööstus	47.0	1.9	151.0	1.8	171.6	2.3	233.1	5.3	786.8	14.8	8922.5	87.5
Puidutöötlemine, paberitootmine ja trükindus	47.5	1.3	50.4	1.8	134.2	2.7	199.9	5.3	424.5	8.7	6278.6	59.1
Majutus ja toitlustus	81.1	1.1	116.9	1.9	159.6	3.6	198.6	6.5	573.2	14.0	3367.1	82.4

Metoodiline küsimus – töötajate arvul vs majandusnäitajal põhinevad suurusgrupid



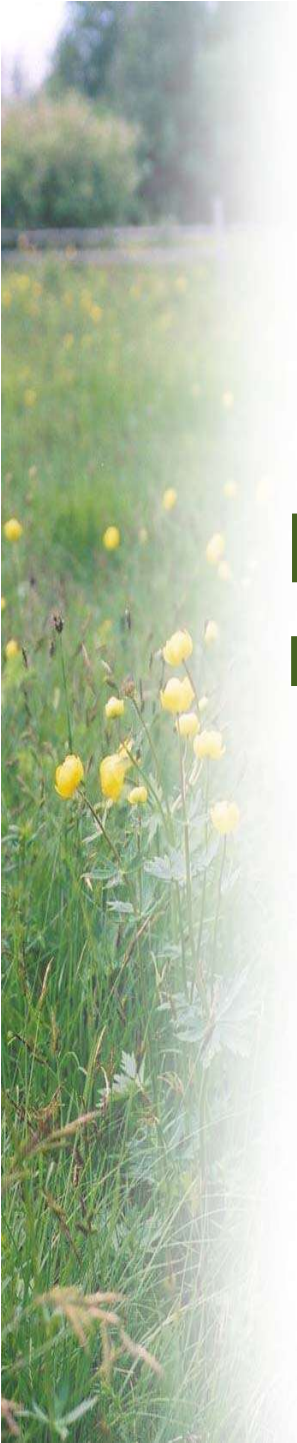
	15,0-35,9 tuh	36,0-74,9 tuh	75,0-139,9 tuh	140,0-334,9 tuh	335,0-1009,9 tuh	üle 1 100,0 tuh						
	töötajad	aktiva	töötajad	aktiva	töötajad	aktiva	töötajad	aktiva	töötajad	aktiva		
	1.7	770.5	3.4	1648.5	6.5	6172.3	32.5					
						4.9	4029.5	13.0				
Metsamajandus, jahindus	61.2											
Industriatööstus	47.0	1.9	151.0	1.0								
Elektritöötlemine, gaasitootmine ja ühikindus	47.5	1.3	50.4	1.8	134.2	2.7	199.9	5.3	424.5	8.7	6278.6	32.5

Paneelis oli 0 töötajaga üle 2602 maapiirkonna ettevõtja keskmine müügitulu 56,9 tuh €

Detailide tuvastamiseks on soovitat kasutada majandusnäitajatel

Paneelis oli 0 töötajaga üle 2602 maapiirkonna ettevõtja keskmise müügitulu 56,9 tuh €

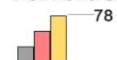
Detailide tuvastamiseks on soovitatav kasutada majandusnäitajatel põhinevat grupeerimist



Maapiirkonna ettevõtjate majanduslik olukord

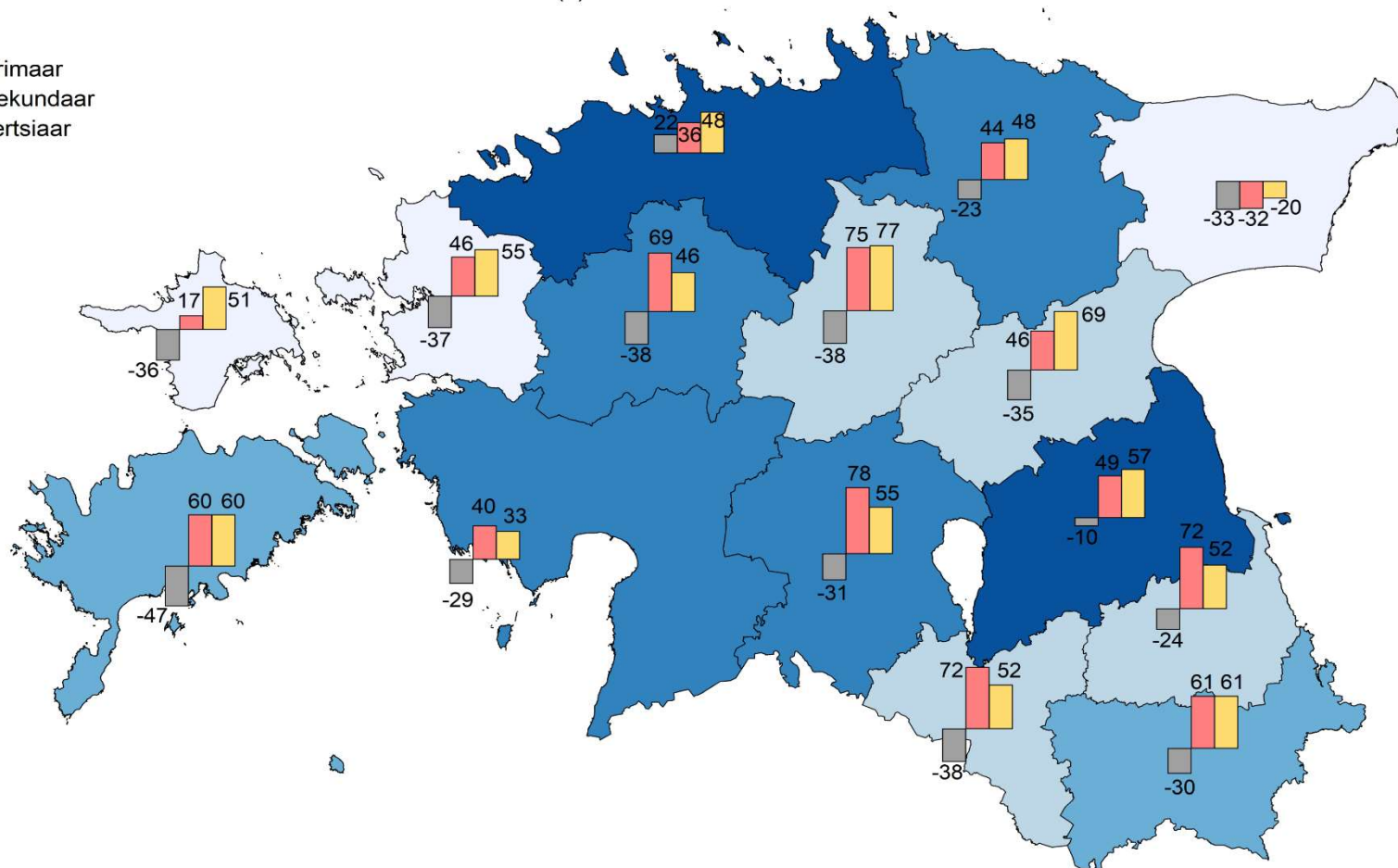
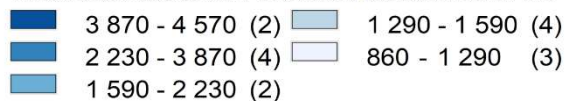
Majanduslikult aktiivsete ettevõtjate arvu muutus

Maaettevõtete arvu muutus
(%) maakondades 2017. a
võrreldes 2007. a



Primaar
Sekundaar
Tertsiaar

Maaettevõtete arv maakondades 2017. a



Äriühingute majandusliku seisundi muutus 2018/2014

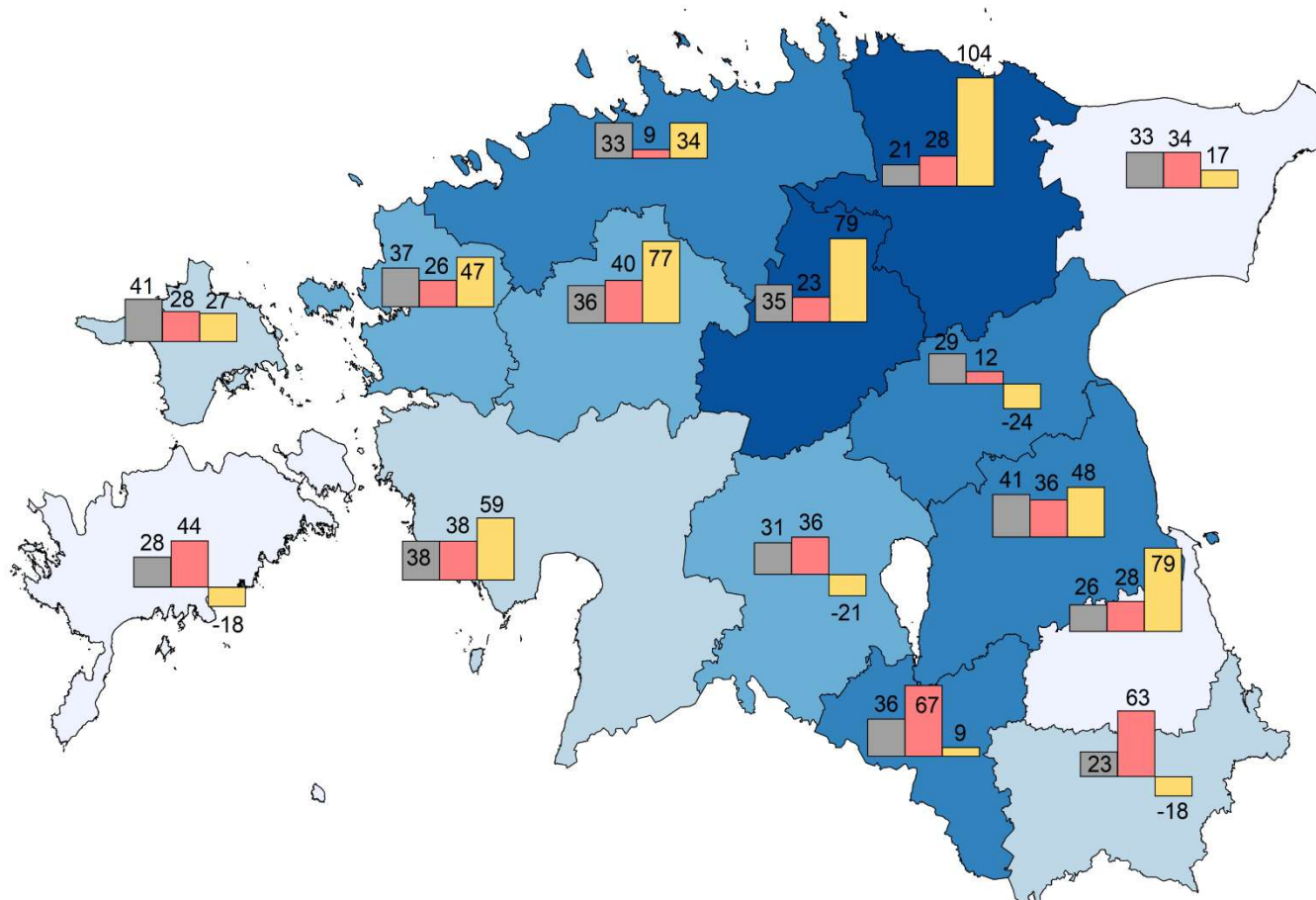
Müügitulu, põhivara ja puhaskasumi
muutus (%) maakondades 2018. a
võrreldes 2014. a



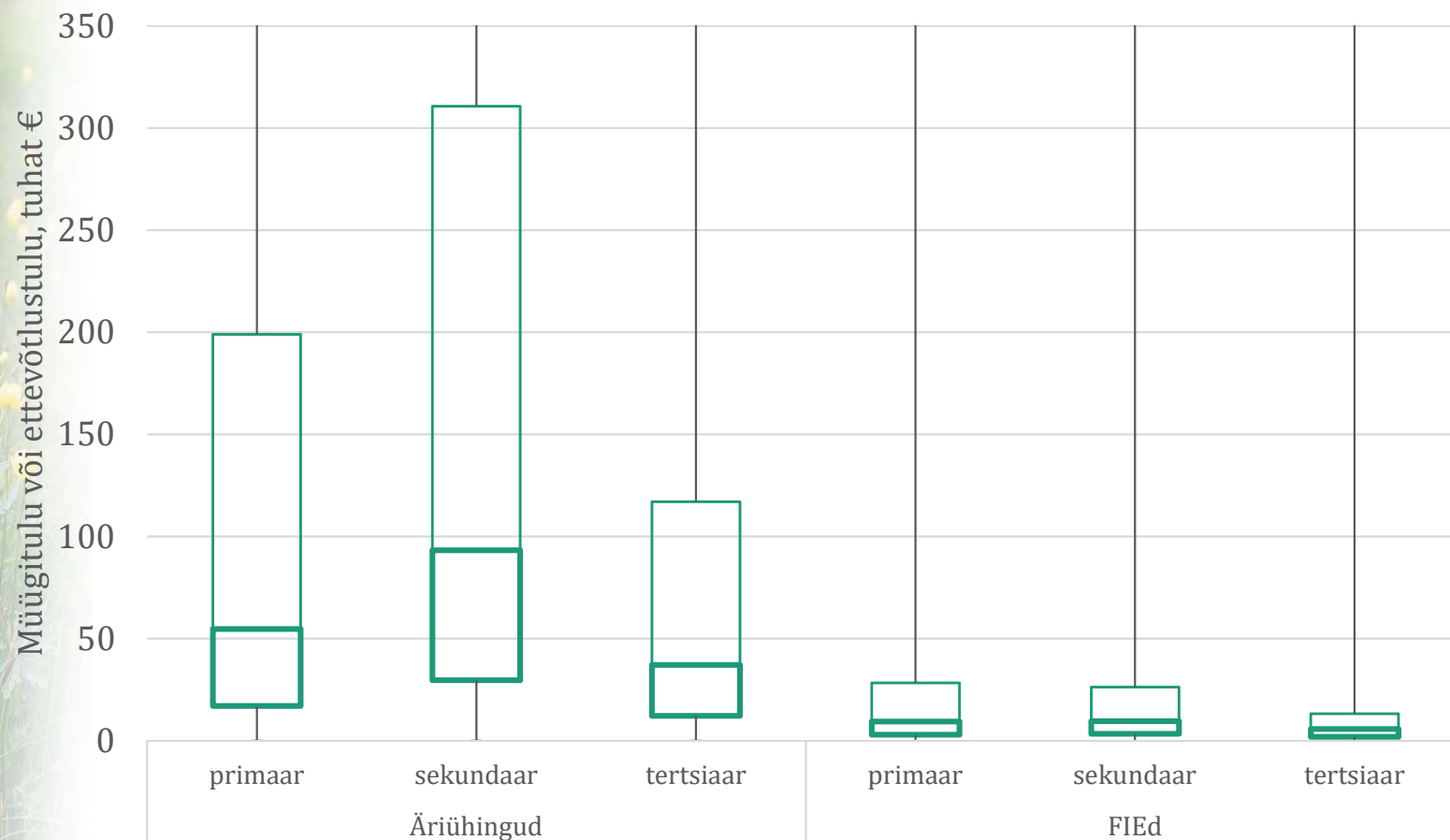
Müügitulu
Põhivara
Puhaskasum

Müügitulu (€) maakondades 2018. a

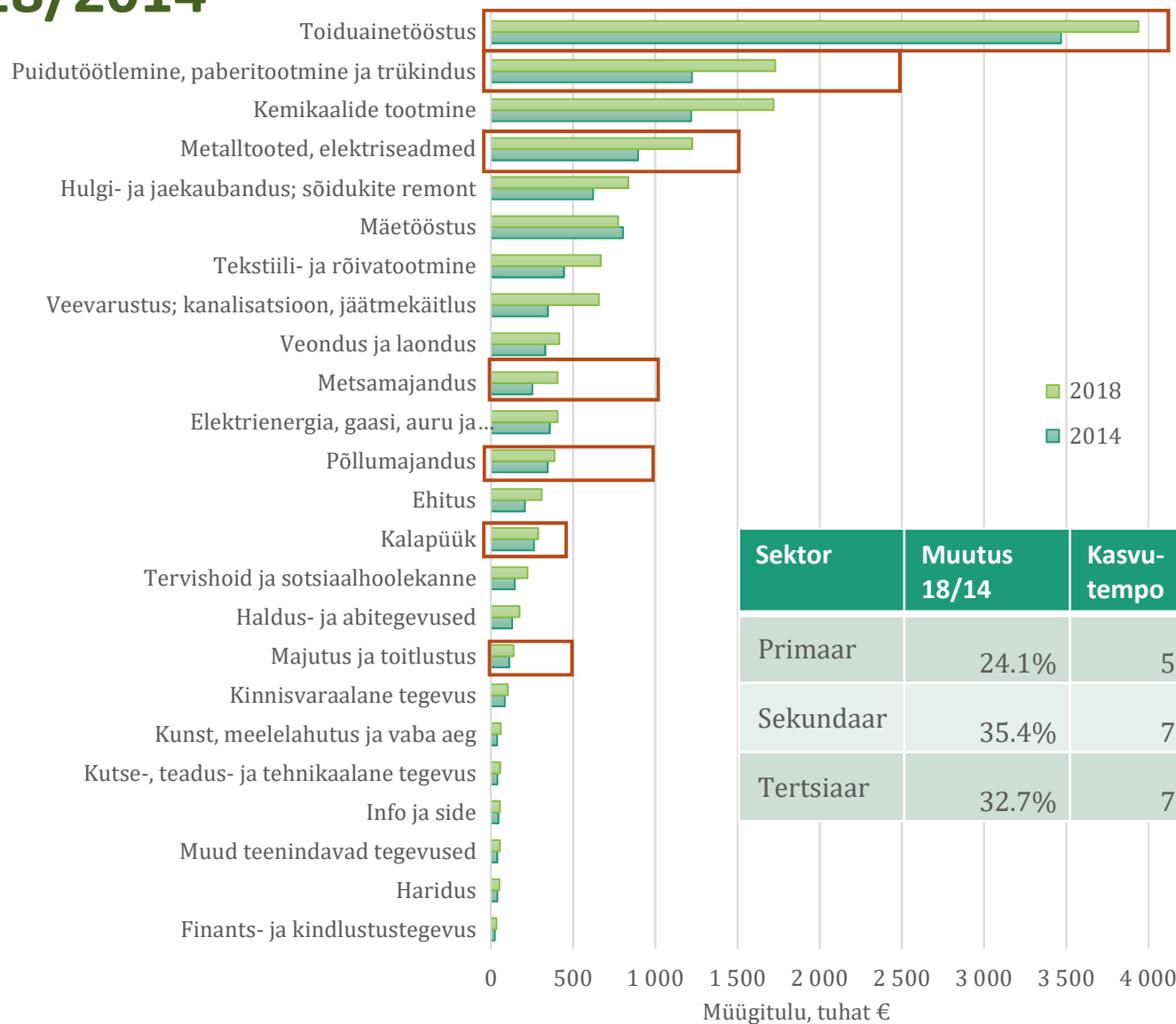
580 000 - 810 000 (2) 328 000 - 439 000 (3)
494 000 - 580 000 (4) 281 000 - 328 000 (3)
439 000 - 494 000 (3)



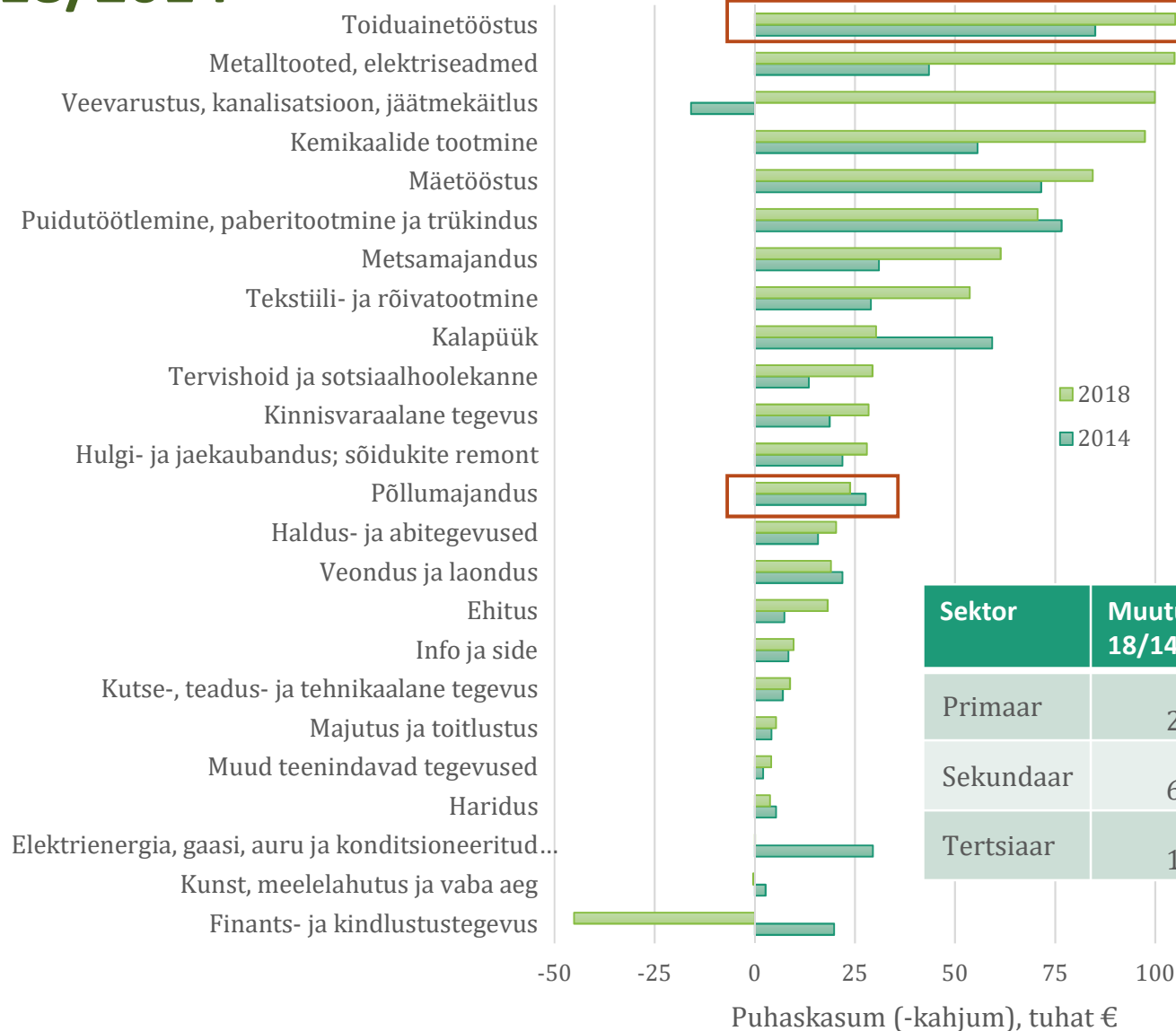
Ettevõtjate jaotus müügi- ja ettevõtlustulu alusel, 2018



Äriühingute müügitulu tegevusalade lõikes 2018/2014



Äriühingute puhaskasum tegevusalade lõikes 2018/2014



PÕ

Tegev

Taime

Aiand

Looma

Segato

Põllun

abiteg

Metsa

metsa

Metsa

Metsa

tegevu

Liha t

ning li

Kala, v

töötles

Puu- ja

ja säil

Piimat

Jahu ja

tärglis

Valmi

Joogita



PÕ

Tegev

Taime

Aiand

Looma

Segato

Põllun

abiteg

Metsa

metsa

Metsa

Metsa

tegevu

Liha t

ning li

Kala, v

töötles

Puu- ja

ja säil

Piimat

Jahu ja

tärglis

Valmi

Joogita

PÕ

Tegev

Taime

Aiand

Looma

Segato

Põllun

abiteg

Metsa

metsa

Metsa

Metsa

tegevu

Liha t

ning li

Kala, v

töötles

Puu- ja

ja säil

Piimat

Jahu ja

tärglis

Valmi

Joogit



PÕ

Tegev

Taime

Aiand

Looma

Segato

Põllun

abiteg

Metsa

metsa

Metsa

Metsa

tegevu

Liha t

ning li

Kala, v

töötles

Puu- ja

ja säil

Piimat

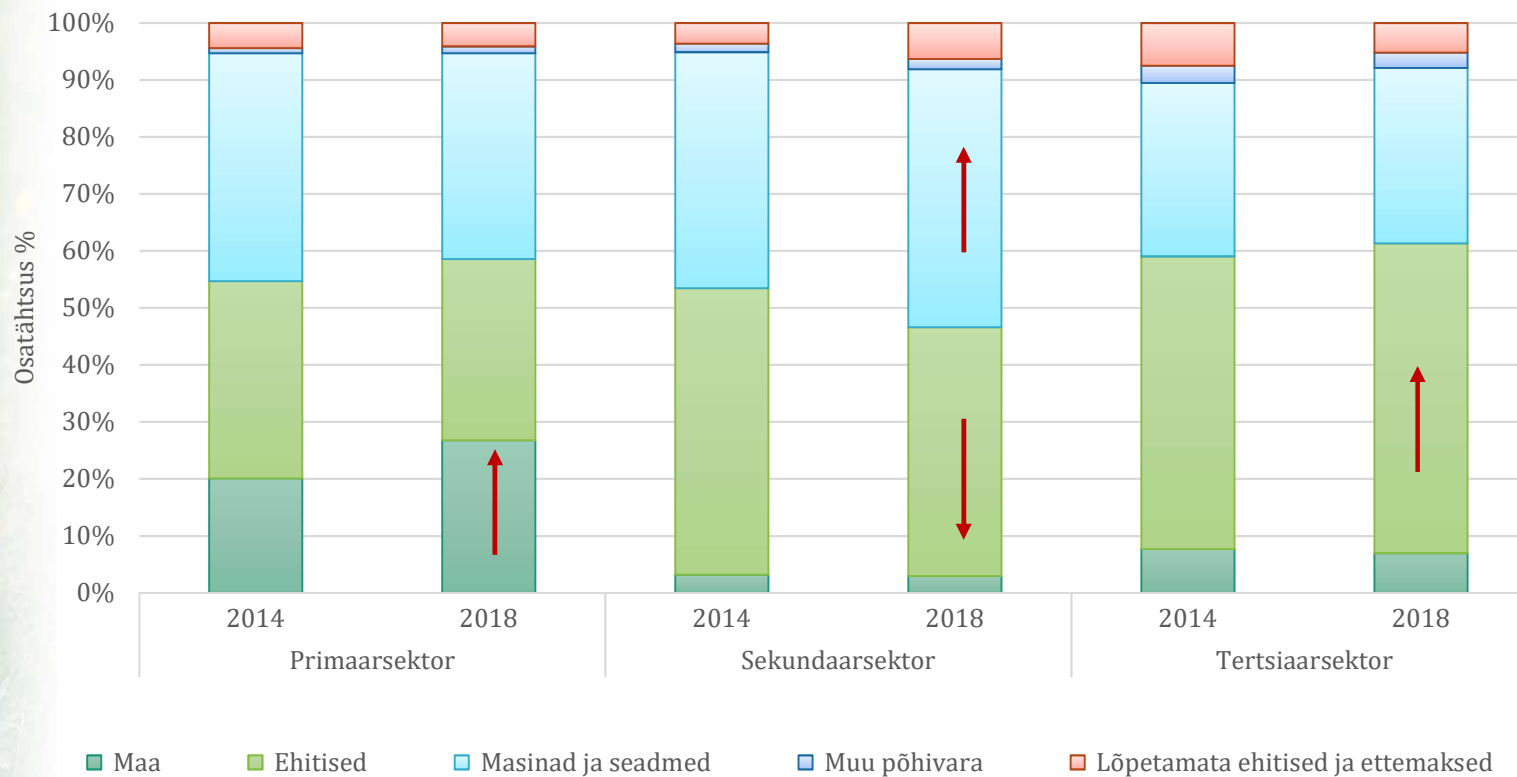
Jahu ja

tärglis

Valmi

Joogit

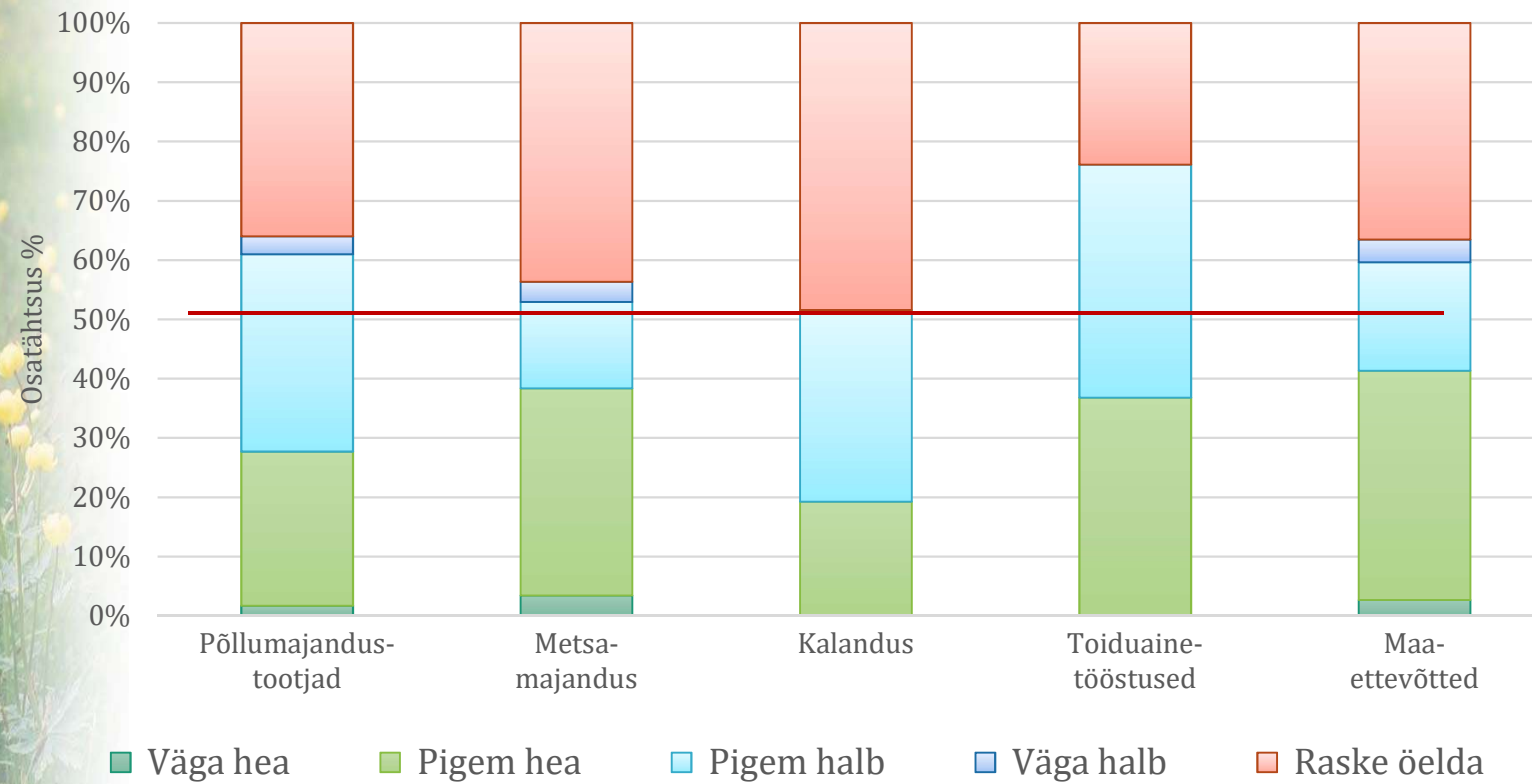
Äriühingute põhivara struktuur sektorite võrdluses 2018/2014



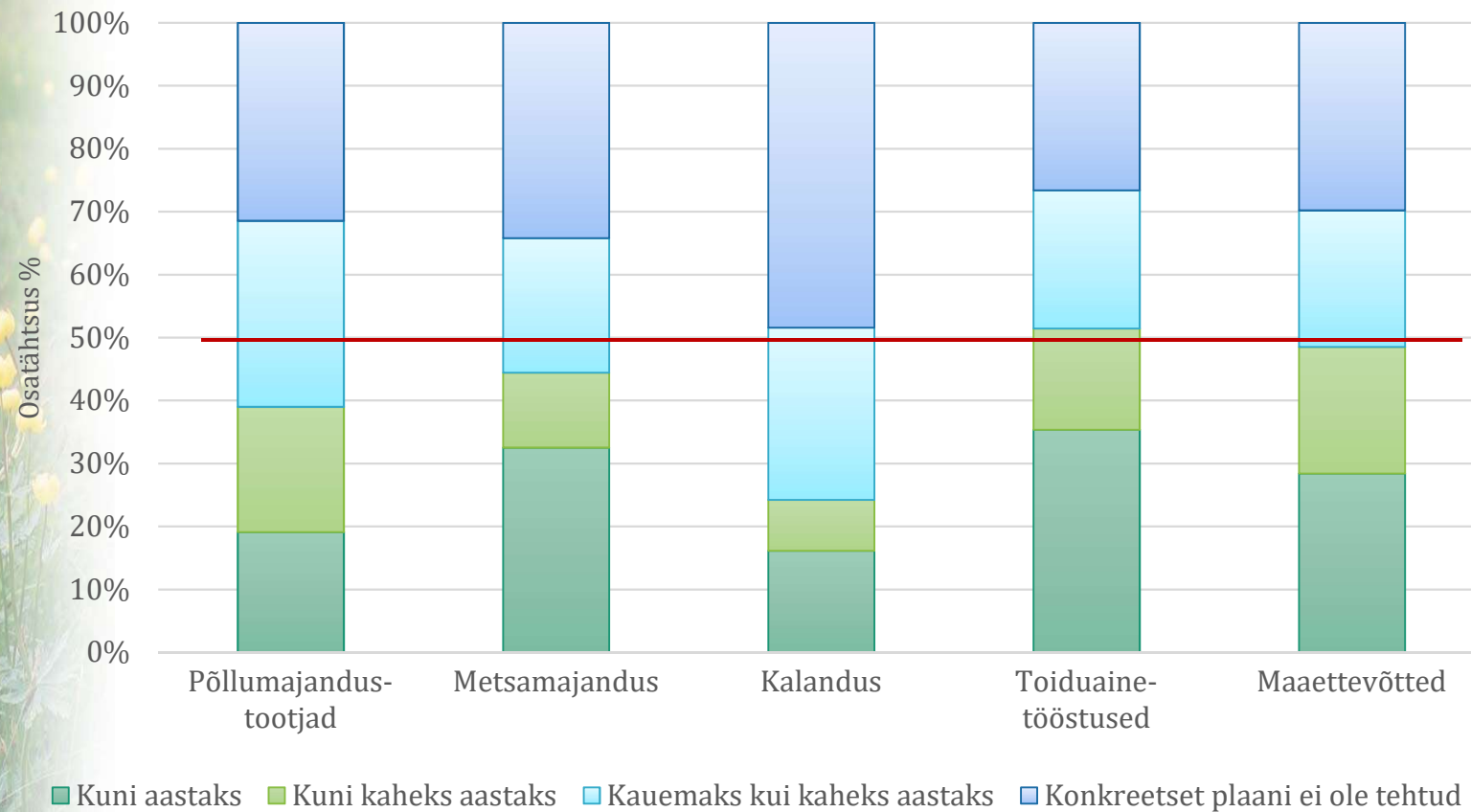
Äriühingute võlakordaja valitud tegevusaladel 2018

Tegevusala	Müügitulu suurusgrupp, tuhat €							
	alla 15,0	15,0-35,9	36,0-74,9	75,0-139,9*	140,0-334,9	335,0-1099,9	Üle 1100,0	Kesk-mine
Loome-, kunsti ja meelelahutustegevused	0,493	0,420	0,370	0,612	0,434	0,579	.	0,540
Toiduainetööstus	1,551	0,369	0,729	0,543	0,355	0,522	0,469	0,476
Majutus ja toitlustus	0,557	0,394	0,501	0,503	0,412	0,439	.	0,453
Põllumajandus	0,410	0,489	0,454	0,461	0,486	0,495	0,465	0,473
Metsamajandus	0,250	0,345	0,316	0,399	0,333	0,386	0,473	0,422
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont, jaekaubandus	0,513	0,486	0,378	0,389	0,384	0,339	0,461	0,442
Puidutöötlemine, paberitootmine ja trükindus	0,381	0,271	0,491	0,377	0,475	0,367	0,393	0,393
Hoonete ehitus	0,275	0,345	0,298	0,316	0,305	0,335	0,366	0,338
Kodu- ja ehiskeraamika tootmine, metalltooted, elektriseadmete ja tarbeelektronika tootmine	0,373	0,374	0,289	0,296	0,372	0,326	0,332	0,332
Kalandus	0,229	0,368	0,298	0,288	0,292	0,330	.	0,309
Tekstiili- ja rõivatootmine	0,355	0,257	0,163	0,272	0,395	0,253	0,512	0,492
Keemi-, plast-, kummi-, parfümeeria- ja farmaatsiatooted ning klaasi ja metallisulamite tootmine	0,726	0,306	0,353	0,211	0,222	0,423	0,324	0,329
Tervishoid ja hoolekanne	0,374	0,345	0,122	0,172	0,268	0,152	.	0,317

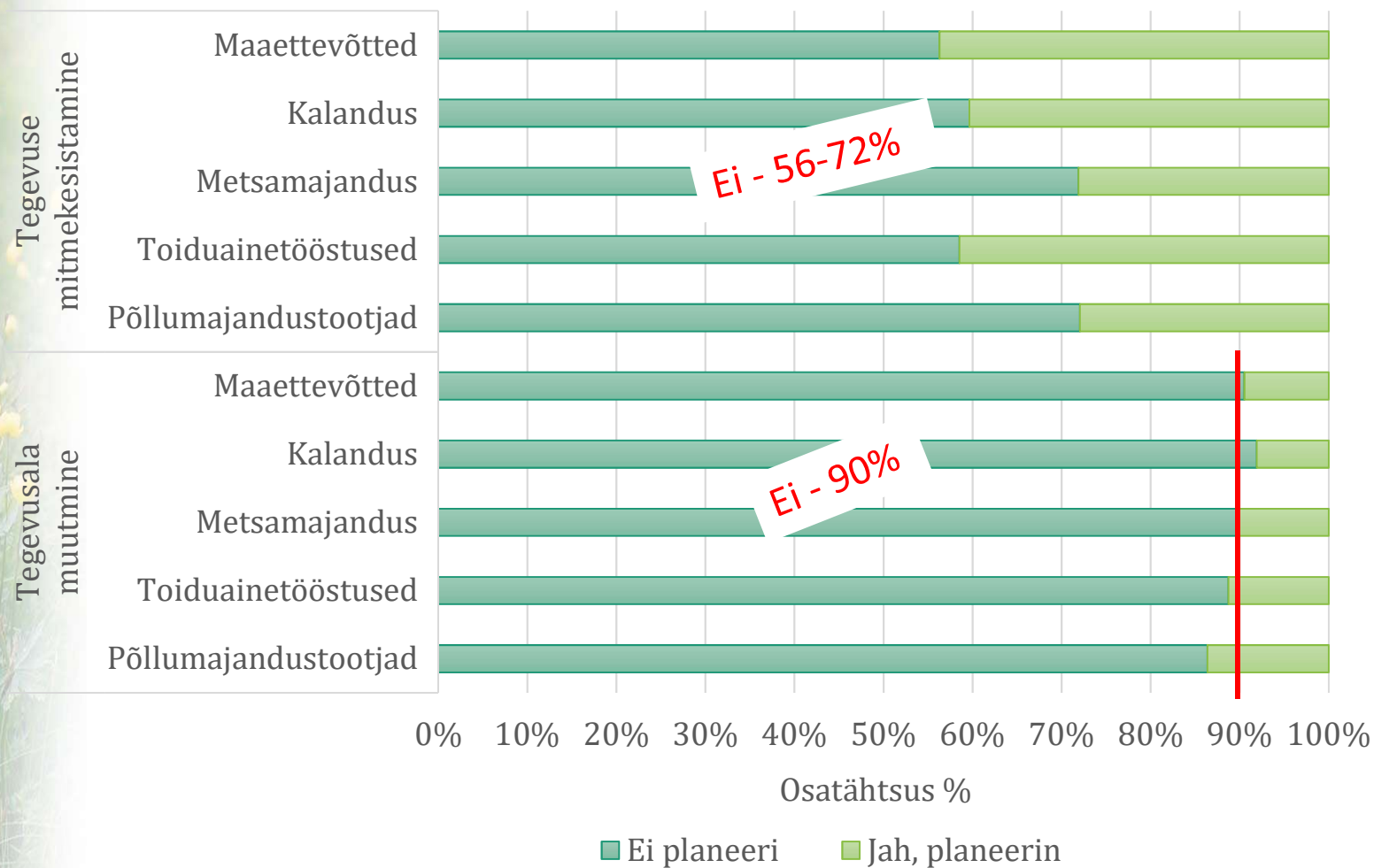
Hinnang majanduslikule seisundile 2019



Tegevusplaani olemasolu 2019



Tegevusala muutmine või mitmekesistamine 2019



Järeldused

- Piirkondlikult on ettevõtete arv varieeruv ja primaarsektoris on toimunud ettevõtjate arvu vähenemine, mida kompenseerib positiivne muutus sekundaar- ja tertsiaarsektoris (v. a Ida-Virumaa).
- Perioodil 2014–2018 toimunud müügitulu, põhivara ja puhaskasumi muutus on maakondade lõikes varieeruv. Kõige suurem oli müügitulu kasv Tartu-, Hiiu- ja Valgamaa ettevõtjatel, kuid kõige suurem puhaskasumi muutus Lääne-Viru-, Järva-, Põlva- ja Raplamaa maapiirkonna ettevõtjatel. Põhivara väärtus on kõige enam suurenenud Valga- ja Võrumaa ettevõtjatel.
- Primaar- ja tertsiaarsektoris on 75% äriühinguid väga väikese müügitulu ja töötajate arvuga, mistõttu nad ei ole võimelised tagama töötasu Eestis kehtiva miinimumi tasemel ega tegema reinvesteeringuid tootmise arendamiseks.
- Perioodil 2014–2018 on maapiirkonna äriühingud olnud piisavalt suure keskmise kasumiga ja kasumi muutus on järginud müügitulu muutust. Samas väiksemata ettevõtete kasum absoluutsummas on niivõrd väike, et reinvesteeringuid on võimalik teha viie ja enam aasta järel.



Konkurentsivõime

Äriühingute rentaablus perioodil 2014–2018

Sektor	Näitaja	2014	2015	2016	2017	2018	Muutus 2018/2014
Primaarsektor	müügitulu puhasrentaablus	0,097	0,063	0,035	0,139	0,097	0,7%
	varade käibekordaja	0,547	0,524	0,487	0,510	0,522	-4,7%
	finantsvõimendus	1,775	1,718	1,790	1,706	1,738	-2,1%
	ROE	0,094	0,057	0,030	0,121	0,088	-6,1%
Sekundaar- sektor	müügitulu puhasrentaablus	0,043	0,044	0,050	0,048	0,053	23,2%
	varade käibekordaja	1,135	1,126	1,154	1,202	1,249	10,0%
	finantsvõimendus	1,592	1,635	1,593	1,607	1,564	-1,8%
	ROE	0,078	0,081	0,091	0,093	0,104	33,2%
Tertsiaarsektor	müügitulu puhasrentaablus	0,059	0,067	0,035	0,057	0,052	-11,6%
	varade käibekordaja	1,067	1,043	1,012	1,056	1,102	3,3%
	finantsvõimendus	1,630	1,537	1,607	1,610	1,597	-2,0%
	ROE	0,102	0,107	0,058	0,097	0,091	-10,5%

Äriühingute rentaablus valitud tegevusaladel 2018

	Müügitulu puhasrentaablus	Omakapitali rentaablus (ROE)	Varade puhasrentaablus (ROA)
Kinnisvaraalne tegevus	0,27	0,08	0,05
Veekogumine, -töötlus ja -varustus, jäätmekäitlustegevused	0,15	0,04	0,04
Metsamajandus ja jahindus	0,15	0,19	0,12
Tervishoid ja hoolekanne	0,13	0,22	0,16
Tööhõiveagentuurid, reisibüroode tegevus, hoonete ja maastike hooldus	0,12	0,11	0,09
Kalandus	0,11	0,08	0,05
Kodu- ja ehiskeraamika tootmine, metalltooted, elektriseadmete ja tarbeelektronika tootmine	0,09	0,15	0,10
Tekstiili- ja rõivatootmine	0,08	0,15	0,08
Põllumajandus	0,06	0,05	0,03
Hoonete ehitus	0,06	0,15	0,10
Keemi-, plast-, kummi-, parfümeeria- ja farmaatsiatooted ning klaasi ja metallisulamite tootmine	0,06	0,11	0,08
Maismaaveondus ja laondus	0,05	0,08	0,05
Puidutöötlemine, paberitootmine ja trükindus	0,04	0,08	0,05
Majutus ja toitlustus	0,04	0,05	0,03
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont, jaekaubandus	0,03	0,11	0,07
Toiduainetööstus	0,03	0,07	0,04
Elektri- ja soojusenergia tootmine	0,00	0,00	0,00
Loome-, kunsti ja meelelahutustegevused	-0,01	-0,01	0,00

Lisandväärtus töötaja kohta ja varade puhasrentaablus (ROA) 2018

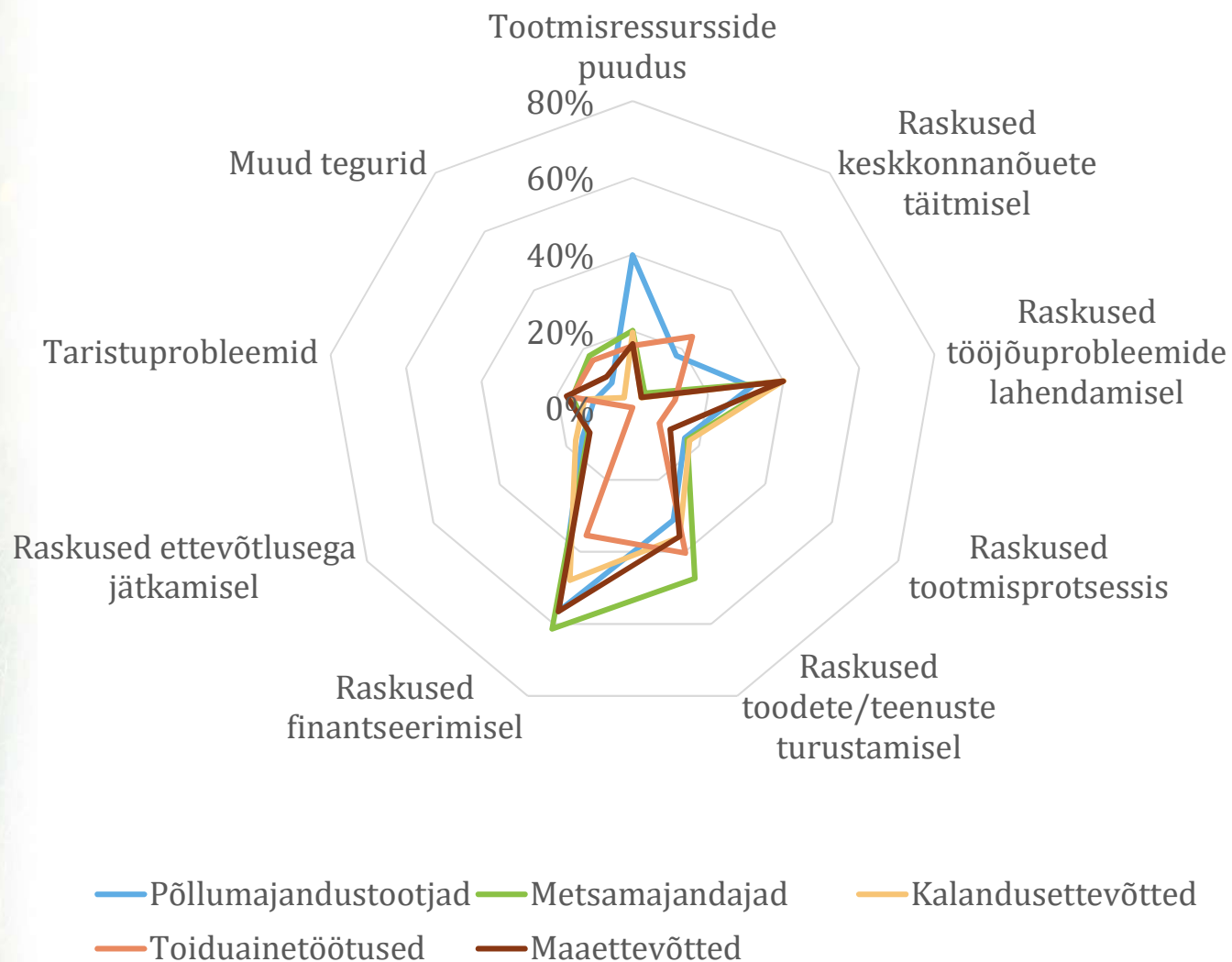
Müügitulu suurusgrupp, tuhat €	Lisandväärtus töötaja kohta, tuhat €			Varade puhasrentaablus, €		
	primaar	sekundaar	tertsiaar	primaar	sekundaar	tertsiaar
alla 15,0	5,6	2,8	3,4	0,002	0,017	-0,031
15,0-35,9	16,4	8,5	9,4	0,044	0,008	0,018
36,0-74,9	22,8	13,9	16,6	0,072	0,039	0,048
75,0-139,9	37,0	19,2	21,8	0,045	0,064	0,068
140,0-334,9	45,8	24,4	25,9	0,058	0,069	0,071
335,0-1099,9	54,1	31,3	40,8	0,061	0,073	0,058
üle 1100,0	73,6	35,2	56,0	0,046	0,067	0,070

Lisandväärtus töötaja kohta ja varade puhasrentaablus (ROA) 2018

Müügitulu suurusgrupp, tuhat €	Lisandväärtus töötaja kohta, tuhat €			Varade puhasrentaablus, €		
	primaar	sekundaar	tertsiaar	primaar	sekundaar	tertsiaar
alla 15,0	5,6	2,8	3,4	0,002	0,017	-0,031
15,0-35,9	16,4	8,5	9,4	0,044	0,008	0,018
36,0-74,9	22,8	13,5	16,6	0,072	0,039	0,048
75,0-139,9	37,0	19,2	21,8	0,045	0,064	0,068
140,0-334,9	45,8	24,4	25,9	0,058	0,069	0,071
335,0-1099,9	54,1	31,3	40,8	0,061	0,073	0,058
üle 1100,0	73,6	35,2	56,0	0,046	0,067	0,070



Arengut takistavad tegurid 2019



Vajalikud tegevused ettevõtte areguks

Kaardistatud tegevus	Põllumajandus- tootjad	Metsa- majandajad	Kalandus- ettevõtted	Toiduaine- tööstused	Maa- ettevõtted
Investeerida tootmiseseadmetesse					
Panustada tootmis- ja laohoonete uuendamisse					
Suurendada tootmise mahtu					
Parandada toodangu/teenuste kvaliteeti					
Panustada uute klientide leidmisele					
Laiendada keskkonnasõbralikku tootmist (sh mahetootmine või -töötlemine)					
Suurendada kõrgema lisand- väärtusega toodete osatähtsust					
Leida uusi ja soodsamaid võimalusi tooraine ning materjalide hankimiseks					
Laiendada tootmisvaldkonda					
Panustada rohkem turundustegevustele					
Suurendada energiatõhusust või võtta kasutusele taastuvenergia allikaid					
Koolitada töötajaid					
Muud tegurid					
Liituda tulundusühistuga					
Panustada riskijuhtimisse					
Panustada uute eksportturgude leidmisele					
Värvata kvalifitseeritud tippspetsialiste					

Esmase tähtsusega

Teisese tähtsusega

Järeldused (1)

- **Primaarsektori** ettevõtted **ei ole suutnud** olemasoleva ja täiendavate investeeringutega soetatud **vara efektiivsemalt kasutama hakata**, st varade käiberentaabluse muutus perioodil 2014–2018 oli negatiivne. **Sekundaar- ja tertsiaarsektoris** on siiski toimunud **positiivne muutus** ja varade kasutamise efektiivsus on suurenenud vastavalt 10,0% ja 3,3% võrra.
- **Omakapitali rentaablus** on perioodil 2014–2018 primaar- ja tertsiaarsektoris **vähenenud olulisel määral** (vastavalt 6,1% ja 10,5% võrra). **Sekundaarsektoris** on omakapitali rentaablus **oluliselt kasvanud** (üle 30%). 2018. oli kõige kõrgem omakapitali rentaablus tertsiaarsektoris (10,4%). Primaarsektoris oli vastav näitaja 8,5% ja sekundaarsektoris 9,7%.
- **Varade käibekordaja** oli 2018. a **kõige madalamal tasemel primaarsektori** äriühingutel ja võrreldes sekundaar- ja tertsiaarsektori ettevõtete vastava näitajaga oli see **2,3 korda väiksem**. Seega võib järeldada, et primaarsektori ettevõtted **ei kasuta vara efektiivselt** või ei ole turult saadav müügitulu teiste sektoritega võrreldav. Kuna põllumajandussektoris saadakse täiendavat **sissetulekut toetustena**, peaks seda asjaolu varade tootlikkuse hindamisel arvesse võtma.

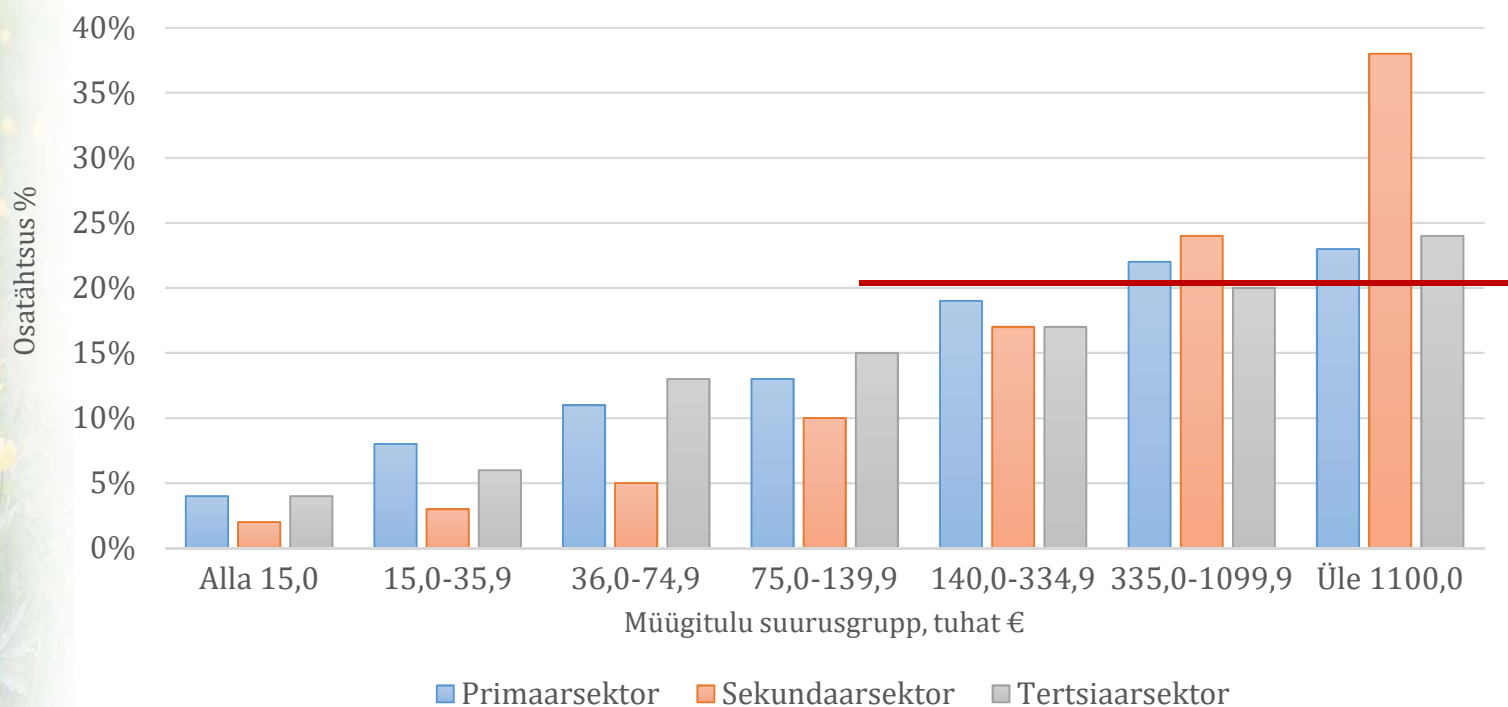
Järeldused (2)

- **ROE tase on madalam** eelkõige **väiksema müügituluga suurusgruppidesse** kuuluvatel ettevõtetel (müügitulu kuni 36 tuhat €), kus näitaja jääb alla 2,0%. Järeldame, et **alla 35,0 tuhande € müügitulu** teenivad ettevõtted on väga **väikese kasumiga** ning nende poolt loodav lisandväärtus on samuti liiga väike, et nimetada tegevust konkurentsivõimeliseks ettevõtluseks.
- Konkurentsivõime hetkeolukorra juures hindasid ettevõtjad **ettevõtte arengut piiravateks teguriteks** peamiselt **raskusi finantseerimisel, toodete või teenuste turustamisel ja tööjõuprobleemide lahendamisel**. Sektorite lõikes esineb varieeruvust, kus näiteks primaartootmises (põllumajandus, kalandus) peetakse palju olulisemaks keskkonnanõuete täitmist ja taristuprobleeme.
- **Arenguvõimalusena ja konkurentsivõime parandamiseks** nähakse esmalt vajadust **investeerida tootmisseadmetesse**. Primaarsektoris on vajadused erinevad: põllumajanduses on vajalik investeerida tootmis- ja laohoonete uuendamisse ja tootmismahu ning kvaliteedi suurendamisse, metsamajandajad seevastu peavad oluliseks turundustegevust ja tooraine hankimist.

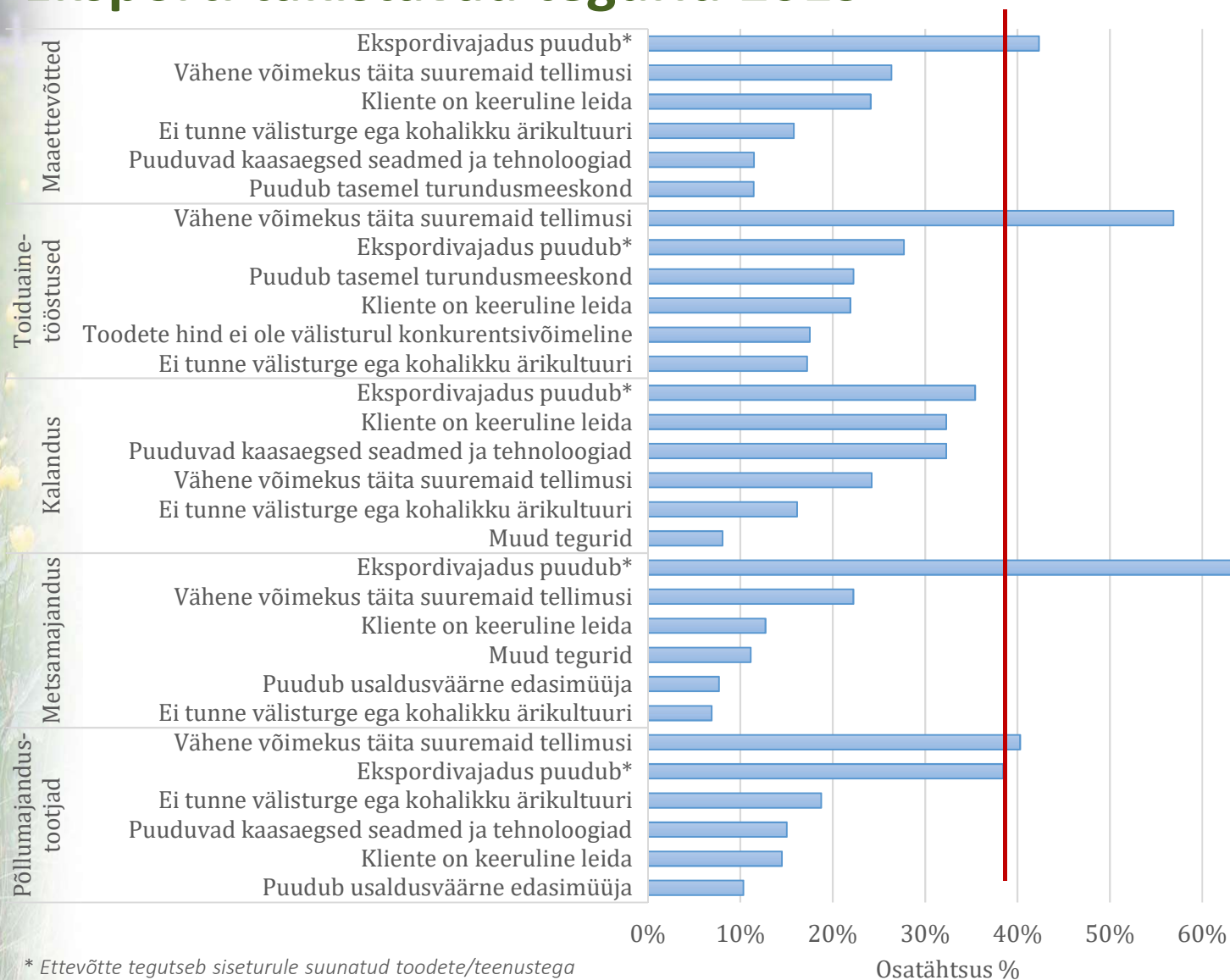


Eksport

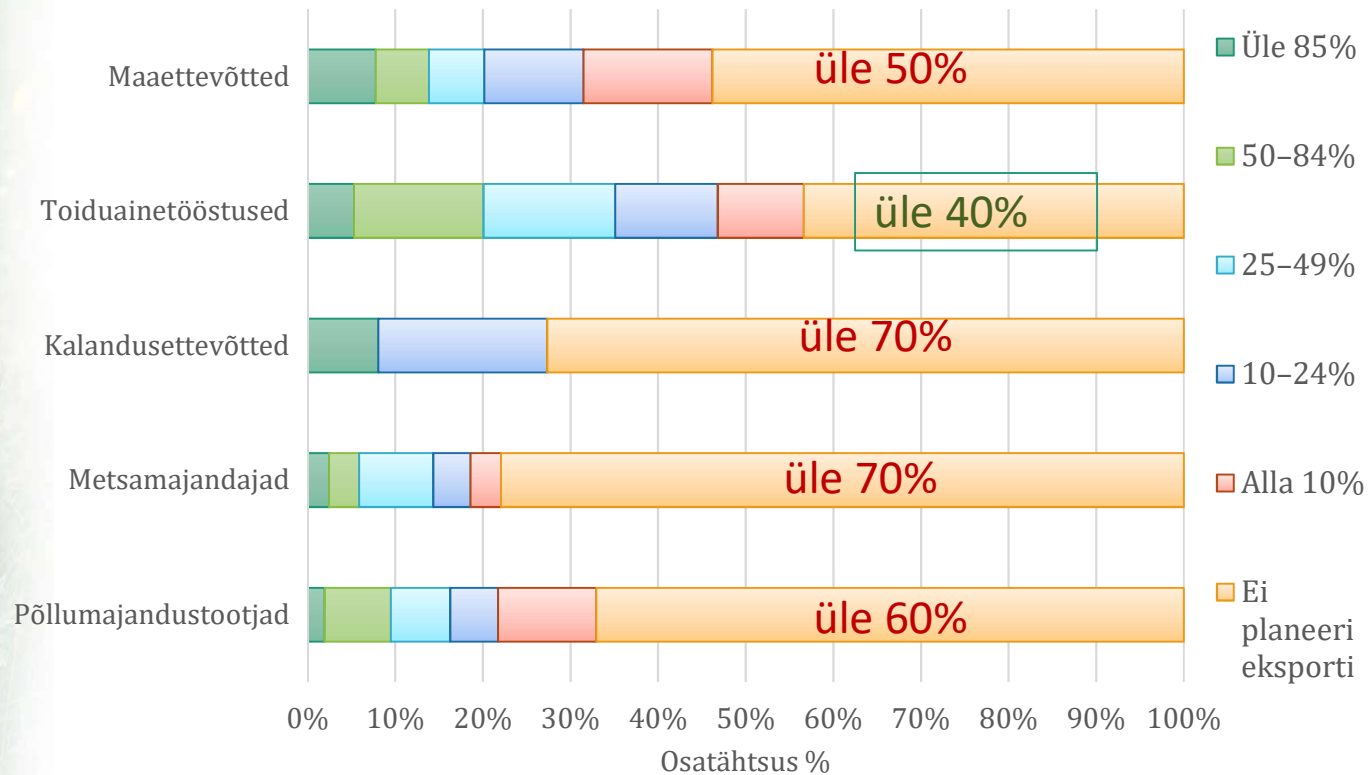
Toodangut eksportivate maapiirkonna ettevõtete osatähtsus suurusgruppides (2016–2018 keskmine)



Eksporti takistavad tegurid 2019



Hinnang ekspordi mahule tulevikus 2020-2003



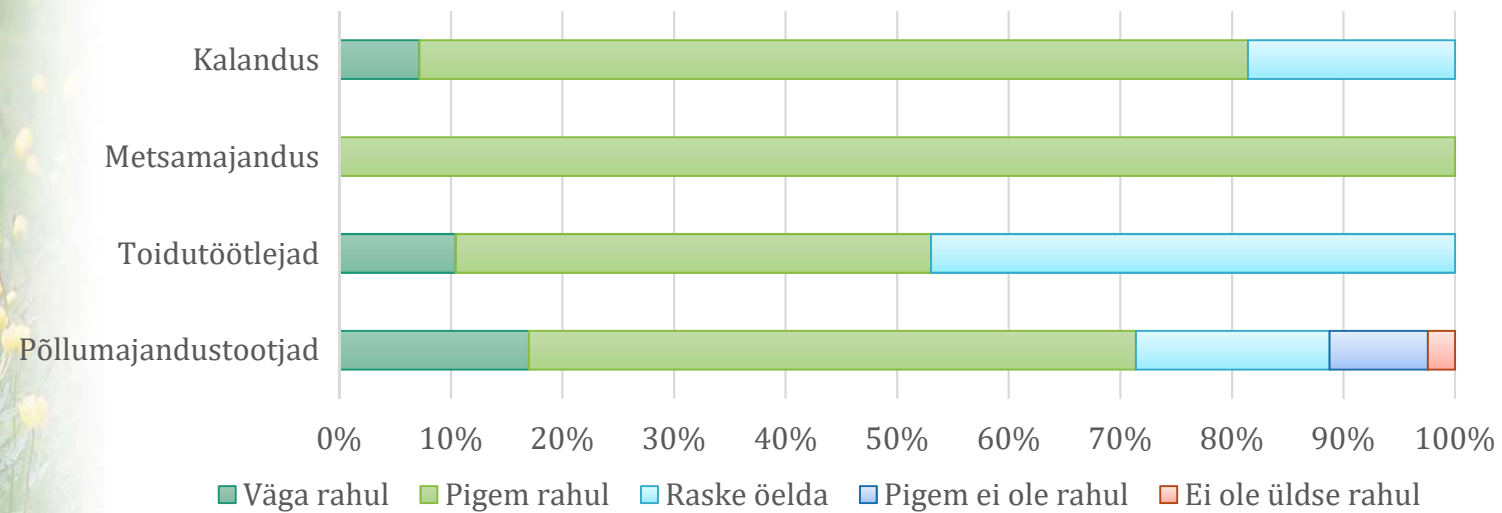
Järeldused

- **Ekspordiga tegelevad** eelkõige **sekundaarsektori ettevõtted** ja valdavalt on ekspordiga tegelevad ettevõtted **suurema müügituluga kui 335 tuhat €**.
- Tulenevalt sektorist ja tegevusalast ning tõenäoliselt ka ettevõtte suuruselt, **toodab maapiirkonna ettevõtetest 28–63% siseturule**. Sõltuvalt sektorist **43–78% ettevõtetest ei planeeri eksporti** ka järgmise kolme aasta jooksul.
- Selgus, et maapiirkonna ettevõtetel on **aidanud ekspordipartnerit leida isiklikud tutvused**, aga **põllumajandustootjate grupis** mainiti partneri leidmisel kõige rohkem **tulundusühistu abi**.
- Eksportivad ettevõtted hindasid oma **suurimaks tugevuseks konkurentsivõimelist hinda**, usaldusväärse edasimüüja olemasolu ning välisturgude ja kohaliku ärikultuuri tundmist.
- **Eksporti takistavate teguritena** toodi välja **võimetust täita suuremaid tellimusi, klientide leidmise keerukust, turundusmeeskonna puudumist** (eelkõige väiksemad toiduainetööstused) ning välisturgude vähest tundmist.

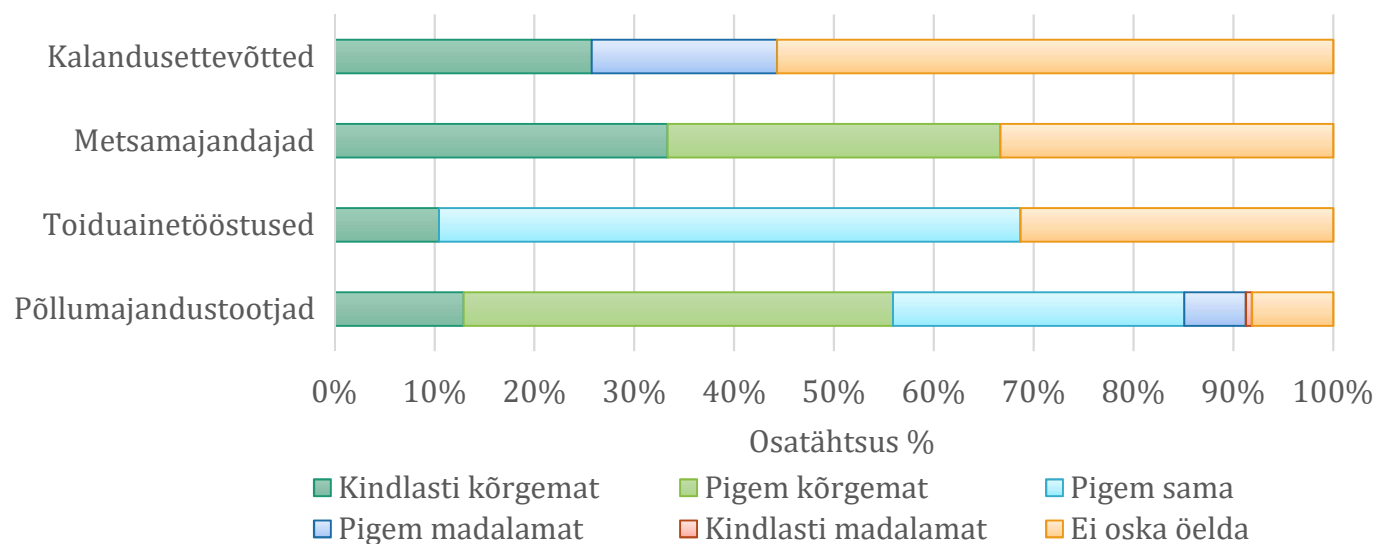


Teadmussiire, ühistegevus ja riskide juhtimine

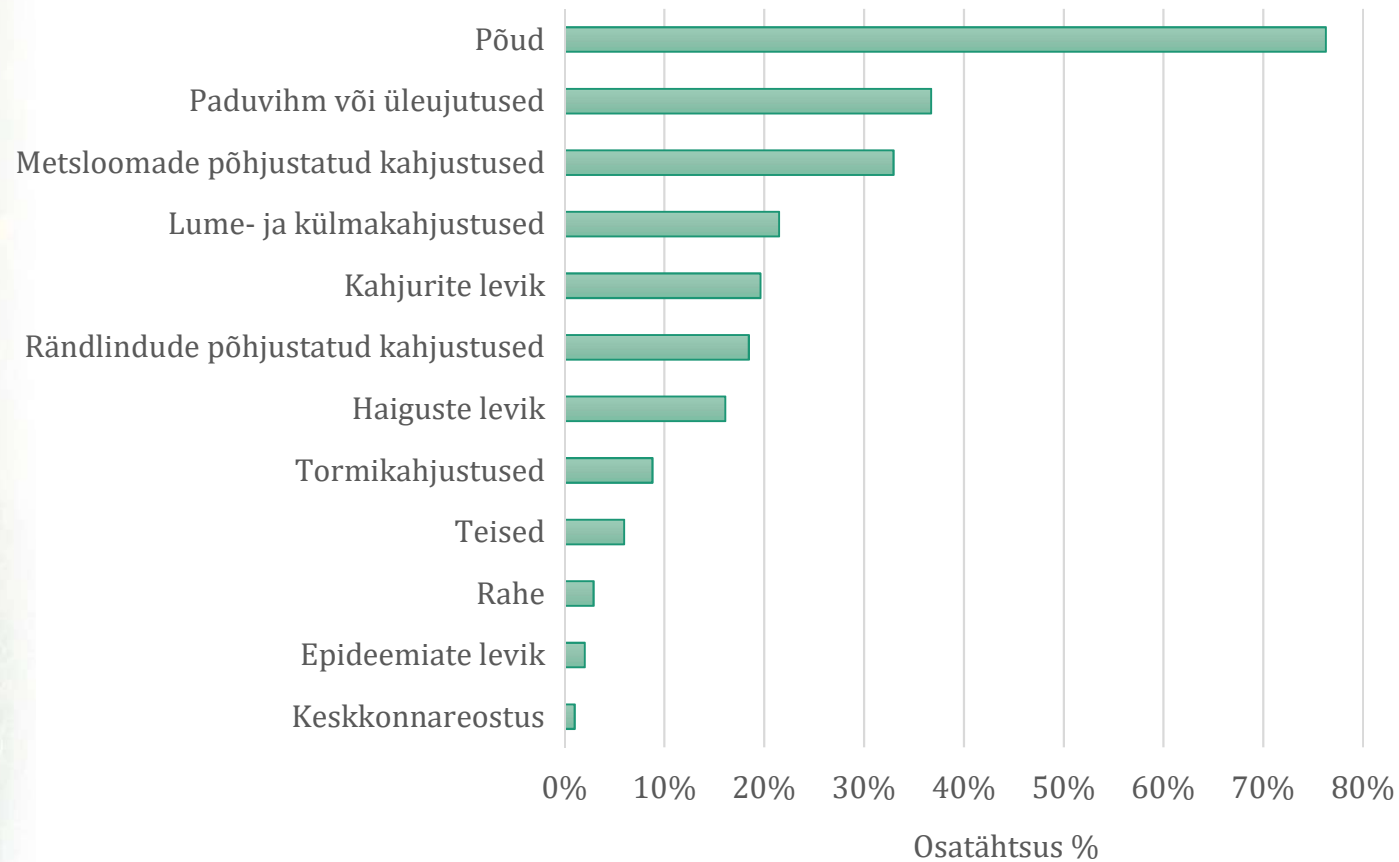
Rahulolu ühistu tegevusega 2020-2023



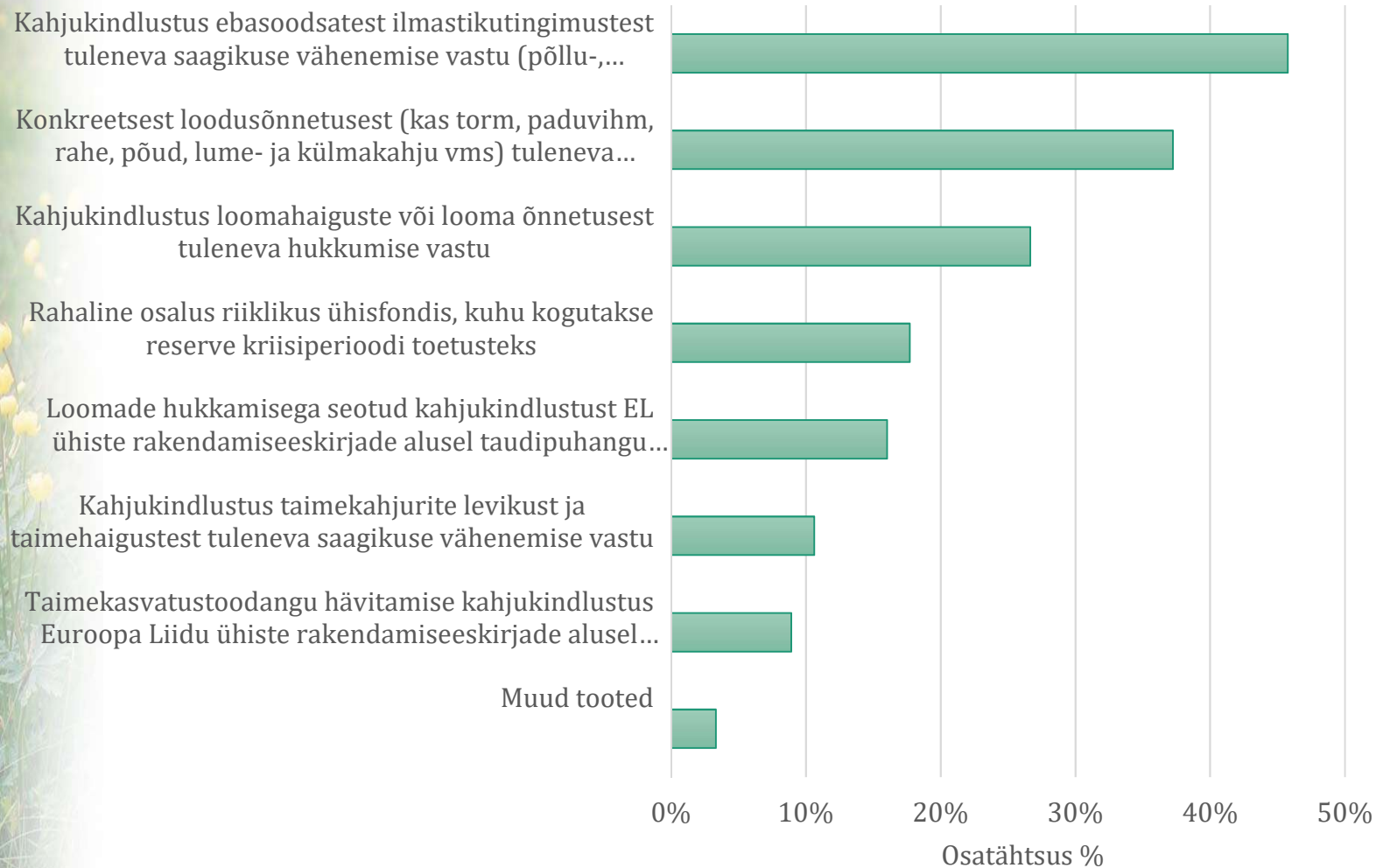
Hinnang toodangu ühistulisele müügihinna tasemele 2019



Riskide juhtimine – suurim kahju tekitaja

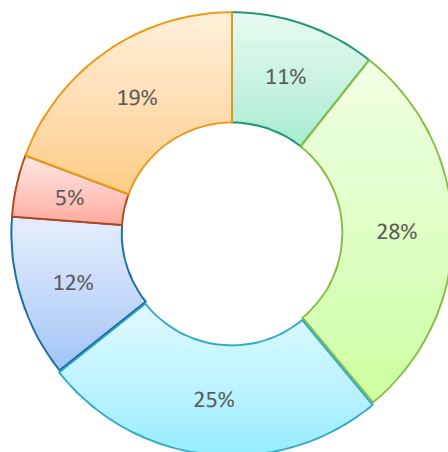


Eelistatum kindlustustooded



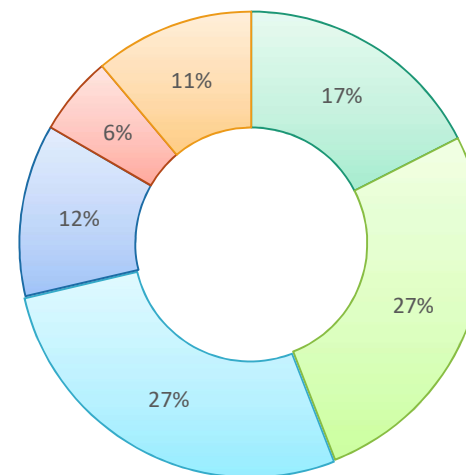
Kindlustustoote valiku teinud tootjate jaotus

Ebasoodsatest ilmastikutingimustest tuleneva
teravilja saagikuse vähenemise kindlustus



Jah, kindlasti
Tõenäoliselt mitte

Loomahaigustest ja looma õnnetustest tuleneva
hukkumise riski kindlustus



Jah, tõenäoliselt
Kindlasti mitte
Võib-olla
Ei oska öelda

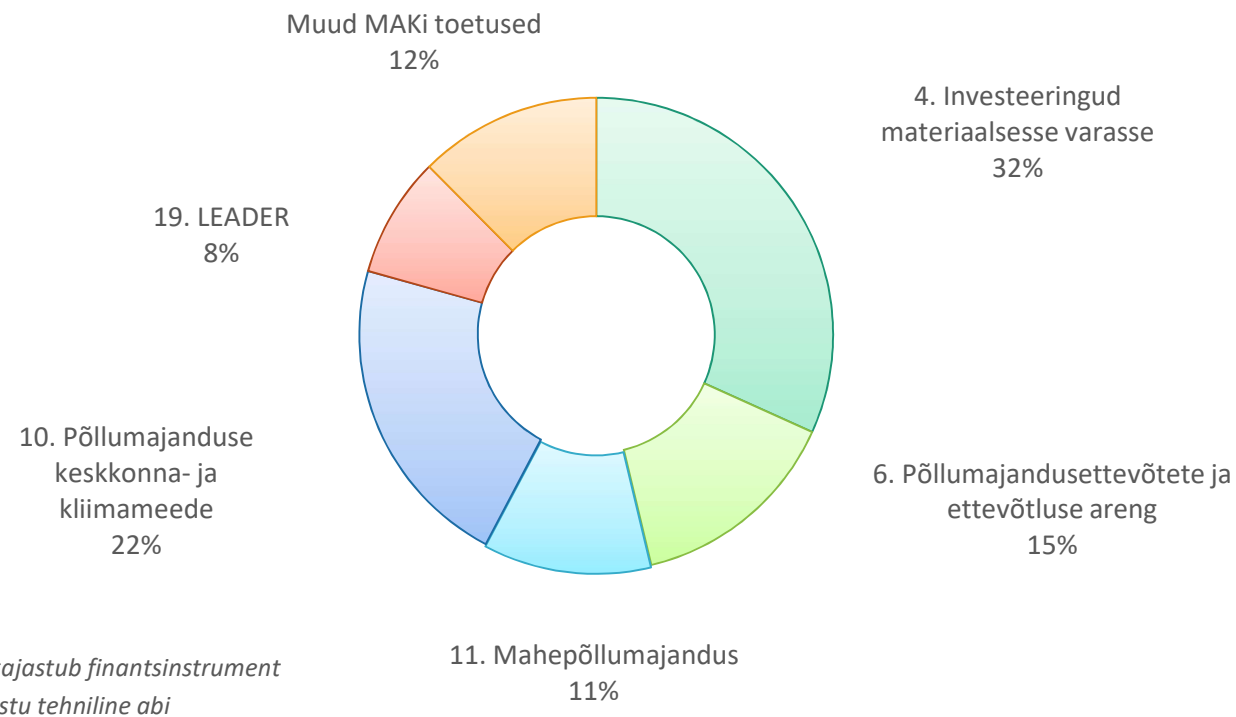
Järeldused

- Vastuste võrdlemisel ilmnas **võimalusi ühistegevuses** ettevõtete majandusliku olukorra parandamiseks nii **konkurentsivõime suurendamisel, lisandväärtuse suurendamisel kui ka riskide maandamisel**.
- **Tulundusühistute toetamine** on kindlasti üks võimalus piiratud vahendite tingimuses **tõhusamalt kapitali kasutada**.
- Küsitlustulemustest järeldus, et tootjad tegelevad üsnagi võrdselt riskide ennetamisega, leevendamisega, aga ka riskide aktsepteerimisega, kuid seni on väga vähesed ettevõtted tegelenud riskide ülekandmisega.
- Selgelt eristada riskijuhtimise süsteemid: **a) aktsepteerimise mehhanismid** (ettevõtte põhine finantspuhver või riiklik reserv ja reservi kogumise süsteem) ja **b) ülekandmise süsteemid** (kindlustustooted).
- **Võimalik on rakendada kindlustustooted**, mis peaksid katma küsitlustulemuste põhjal sagedasemad kahjud. Huvi on kahjukindlustuseks ebasoodsatest ilmastikutingimustest tuleneva saagikuse vähenemise vastu (eelkõige põuast tingitud) ning konkreetsest loodusõnnetusest (kas torm, paduvihm, rahe, põud, lume- ja külmakahju vms) tuleneva kahju kindlustamiseks.



Investeeringimine

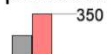
MAK makstud toetuste struktuur 2014-2018



Andmetes kajastub finantsinstrument ning ei kajastu tehniline abi

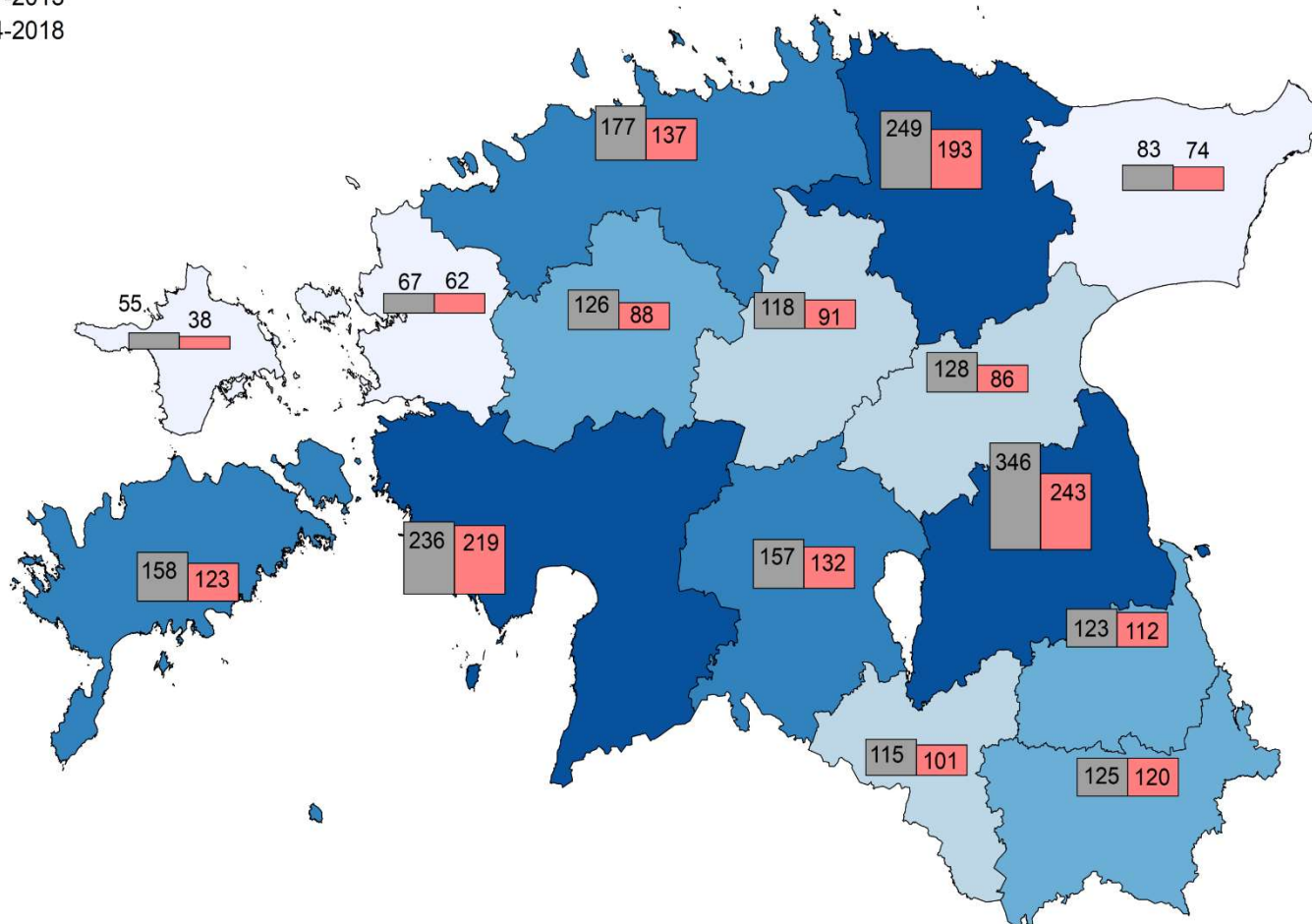
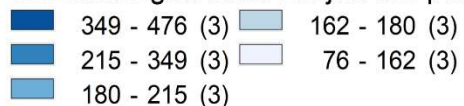
Investeeringutoetuse saajate arv 2007–2018

Investeeringutoetuse saajate arv
perioodidel 2007-2013 ja 2014-2018



Period 2007-2013
Period 2014-2018

Investeeringutoetuse saajate arv perioodil 2007-2018

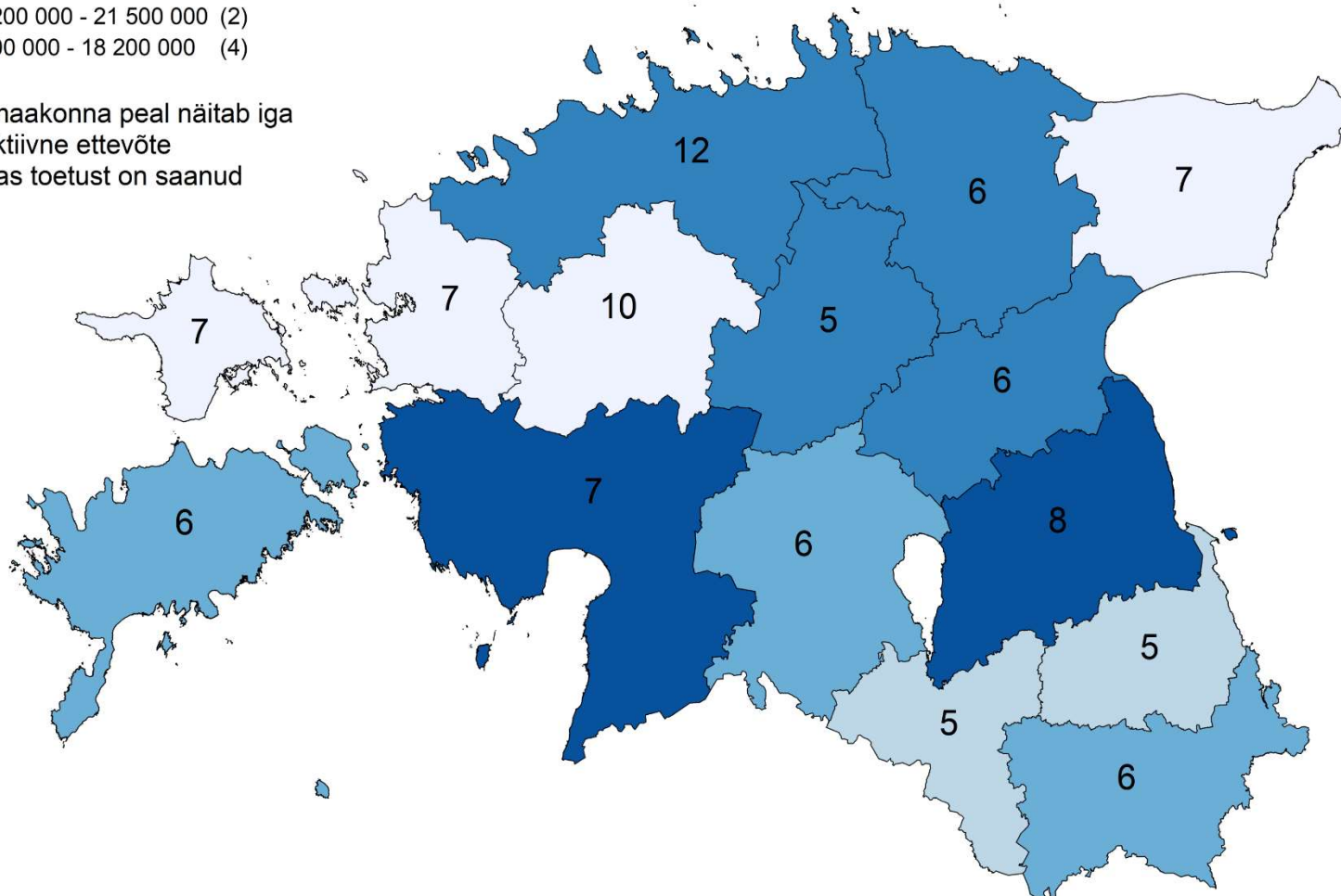


Investeeringutoetuse kogusumma jaotus ja toetuse saajate suhe üldkogumisse 2007–2018

Investeeringutoetuse summa perioodil 2007-2018

46 800 000 - 66 900 000	(2)
30 300 000 - 46 800 000	(4)
21 500 000 - 30 300 000	(3)
18 200 000 - 21 500 000	(2)
5 200 000 - 18 200 000	(4)

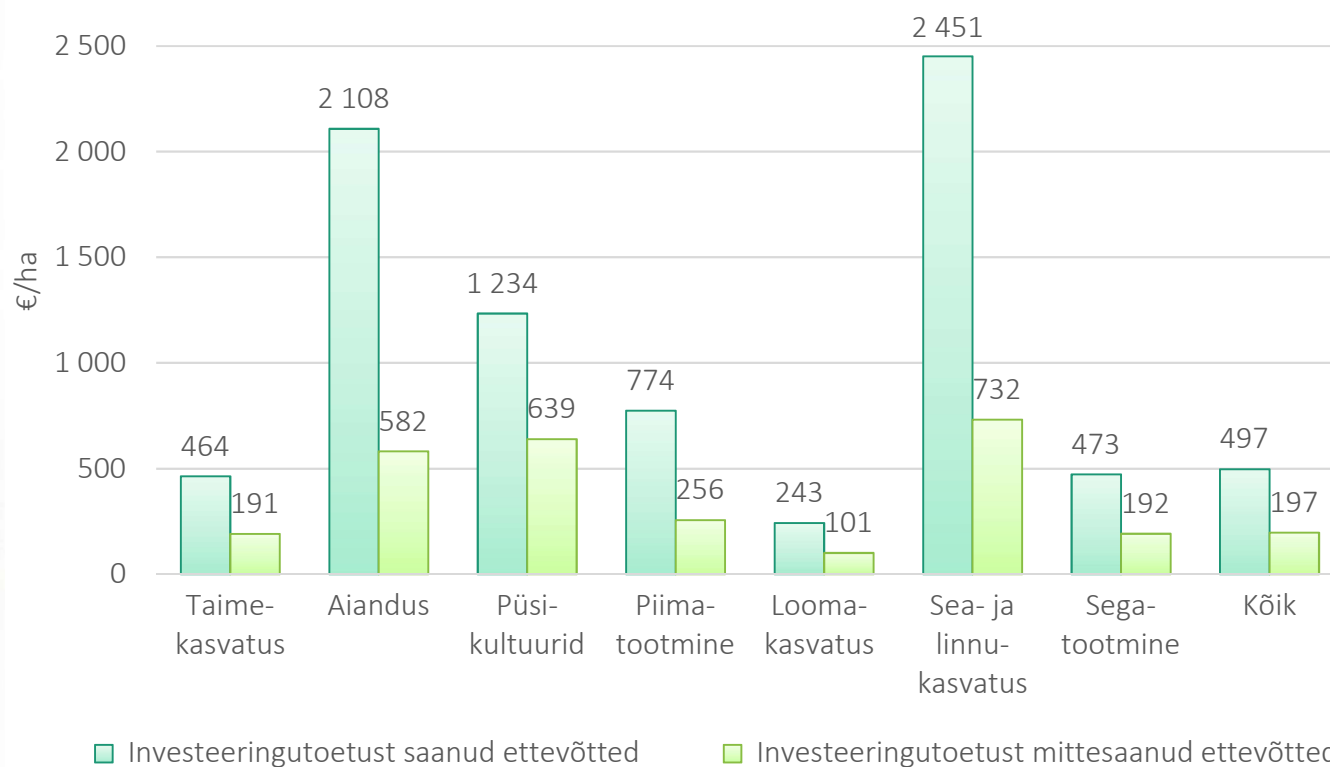
Number maakonna peal näitab iga
mitmes aktiivne ettevõtte
maakonnas toetust on saanud



Investeeringutoetuse saajate ja mitte saajate majandusnäitajate võrdlus

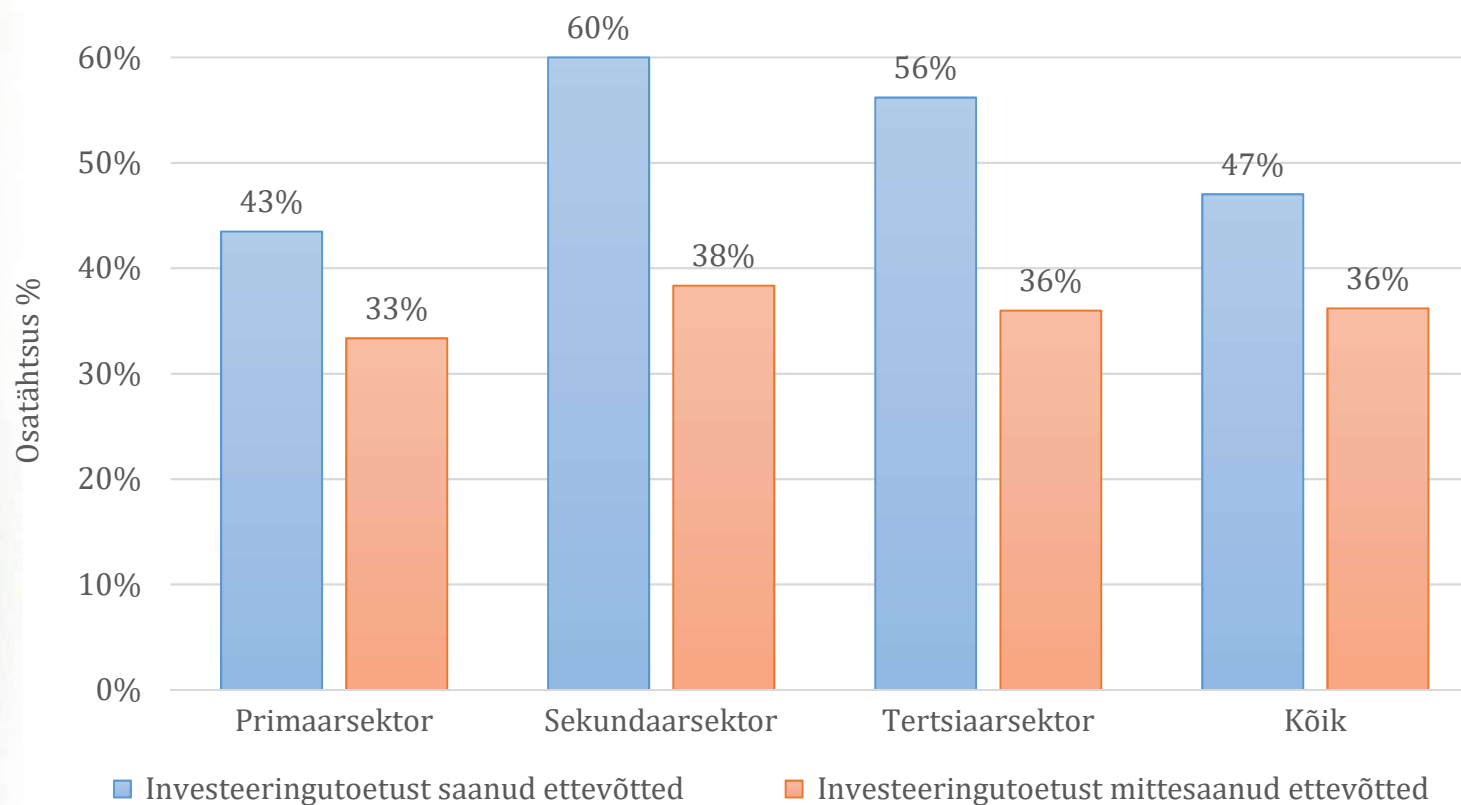
Näitaja	Sektor	2014		2018		Muutus 2018/2014		Aastakeskmise muutus	
		Ei ¹	Jah ²	Ei ¹	Jah ²	Ei ¹	Jah ²	Ei ¹	Jah ²
Puhaskasum, tuhat €	primaarsektor	31,1	49,3	37,9	68,1	22,0%	38,3%	5,1%	8,4%
	sekundaarsektor	38,8	62,8	56,4	97,7	45,4%	55,5%	9,8%	11,7%
	tertsiaarsektor	16,6	19,0	21,7	35,6	31,1%	87,1%	7,0%	17,0%
Põhivara, tuhat €	primaarsektor	245,1	432,9	320,2	648,3	30,6%	49,8%	6,9%	10,6%
	sekundaarsektor	299,4	471,9	374,1	698,7	25,0%	48,1%	5,7%	10,3%
	tertsiaarsektor	85,3	178,3	105,5	269,6	23,7%	51,2%	5,5%	10,9%
Võlakordaja	primaarsektor	0,44	0,43	0,46	0,44	5,9%	2,7%	1,5%	0,7%
	sekundaarsektor	0,35	0,48	0,35	0,39	0,4%	-17,4%	0,1%	-4,7%
	tertsiaarsektor	0,38	0,61	0,38	0,62	0,9%	2,2%	0,2%	0,6%
Müügitulu puhasrentaablus	primaarsektor	0,11	0,15	0,10	0,17	-3,9%	9,8%	-1,0%	2,4%
	sekundaarsektor	0,06	0,06	0,06	0,07	8,2%	15,5%	2,0%	3,7%
	tertsiaarsektor	0,07	0,03	0,07	0,05	-3,6%	88,0%	-0,9%	17,1%
Varade käiberentaablus	primaarsektor	0,63	0,42	0,60	0,36	-4,0%	-13,0%	-1,0%	-3,4%
	sekundaarsektor	1,06	1,22	1,16	1,16	10,3%	-5,0%	2,5%	-1,3%
	tertsiaarsektor	1,11	1,83	1,13	1,11	1,6%	-39,1%	0,4%	-11,7%
Omakapitali rentaablus (ROE)	primaarsektor	0,12	0,11	0,11	0,11	-3,2%	-2,5%	-0,8%	-0,6%
	sekundaarsektor	0,10	0,14	0,11	0,13	19,6%	-5,5%	4,6%	-1,4%
	tertsiaarsektor	0,13	0,12	0,13	0,15	-1,6%	18,6%	-0,4%	4,4%

Põllumajandustootjate investeeringud 2014–2018 keskmisena põllumajandusmaa hektari kohta



Algandmed: FADN

Vähemalt 20% müügitulu kasvatanud ettevõtete osatähtsus perioodil 2014–2018



Algandmed: Äriregister

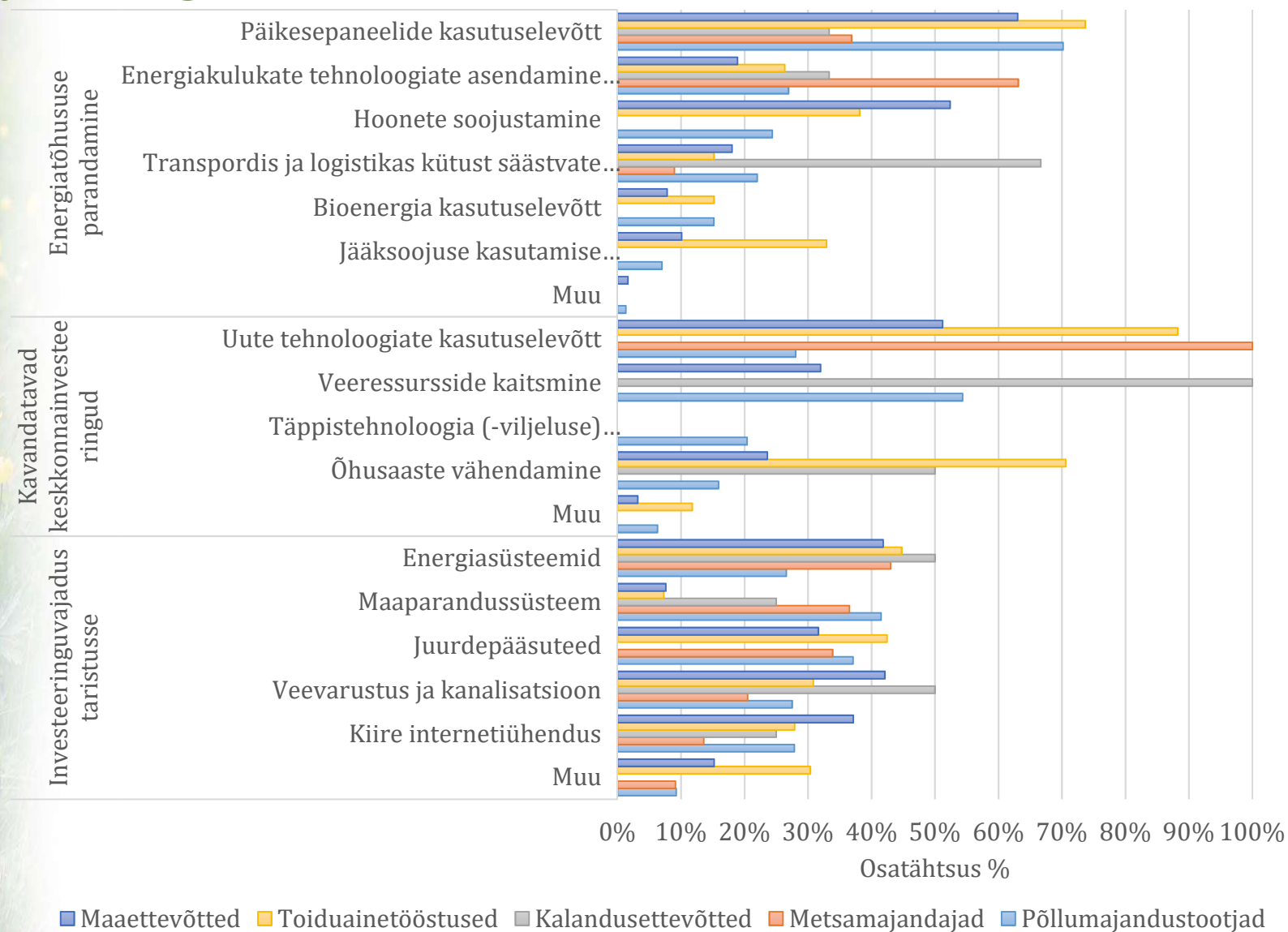
Vajalikud investeeringud konkurentsivõime edendamiseks

	Põllumajandus- tootjad	Metsamajandajad	Kalandu- settevõtted	Toiduaine- tööstused	Maaettevõtted
Tootmisseudmed					
Maa					
Ehitised, rajatised					
Energiatõhusus					
Töötajate koolitamine					
Keskkonna- investeeringud					
Uuenduslik IT					
Tootearendus					
Ei planeeri	12%	9%	16%	0%	13%

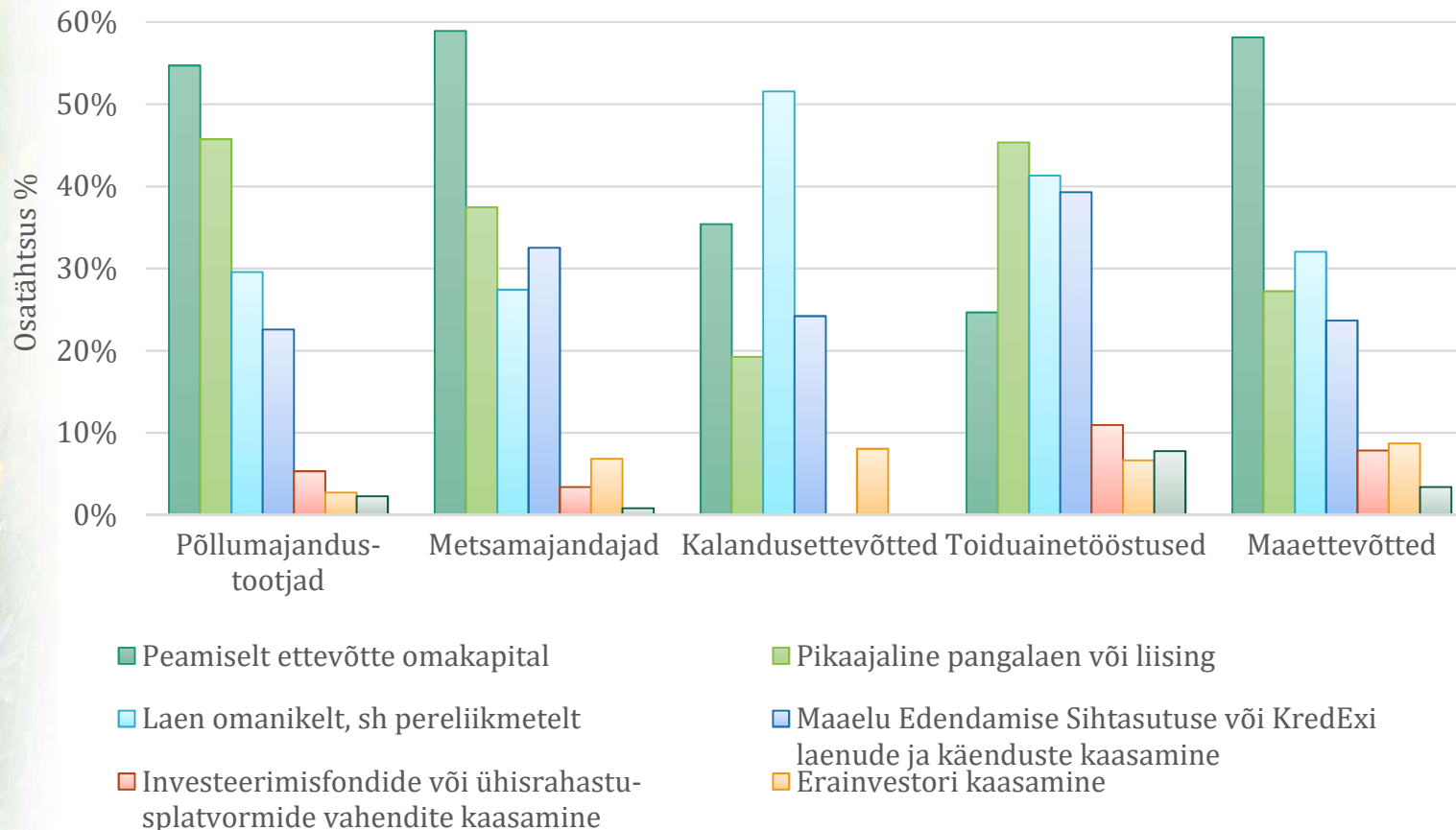


Algandmed: Küsitlus

Vajalikud investeeringud taristusse, keskkonnahoidu ja energiatõhususe edendamiseks



Investeeringute rahastamiseks planeeritavad finantseerimise allikad





Soovitused

Sihtrühmade määramine

- Soovitame jaotust EMTAK 2008 tegevusalade klassifikaatori kolmekohalise koodi alusel (koostatud nimekiri).
- Sihtgruppides (tegevusalade lõikes) on soovitatav kasutada suurusgruppe müügitulu, vara (bilansimahu) alusel, aga soovitame vältida töötjate arvu alusel grupeerimist.
- Soovitame jaotada toetuste sihtrühmad **vähemalt kaheks suurusgrupiks: tootjad müügituluga kuni 139,0 tuhat € ja 140,0 tuhat € ja enam**. Juhul kui soovitakse sihistatumat toetuste rakendamist, siis on soovitatav detailsemate gruppide moodustamine asendikeskmist meetodit kasutades (**nt kvantiilid**).
- Kriteeriumites on oluline jälgida varade ja kohustuste suhet (võlakordaja), likviidsust ning varade kasutamise efektiivsust (ROA ja põhivara käibekordaja).
- Sihtgruppide valikul on oluline ka ühistuline tegevus. Ühistuline tegevus on oluline eelkõige põllumajandustootjate vahel ja olulisus seisneb turupositsiooni parandamises, ekspordivõimekuse tekkes ja investeeringute efektiivsemas kasutamises.

Vajalike tegevuste jaotus ja sekkumisloogika (1)

Aruteluteemaks on investeeringutoetused vs rahastamisvahendi kasutamine. Investeeringutoetuse vajadus:

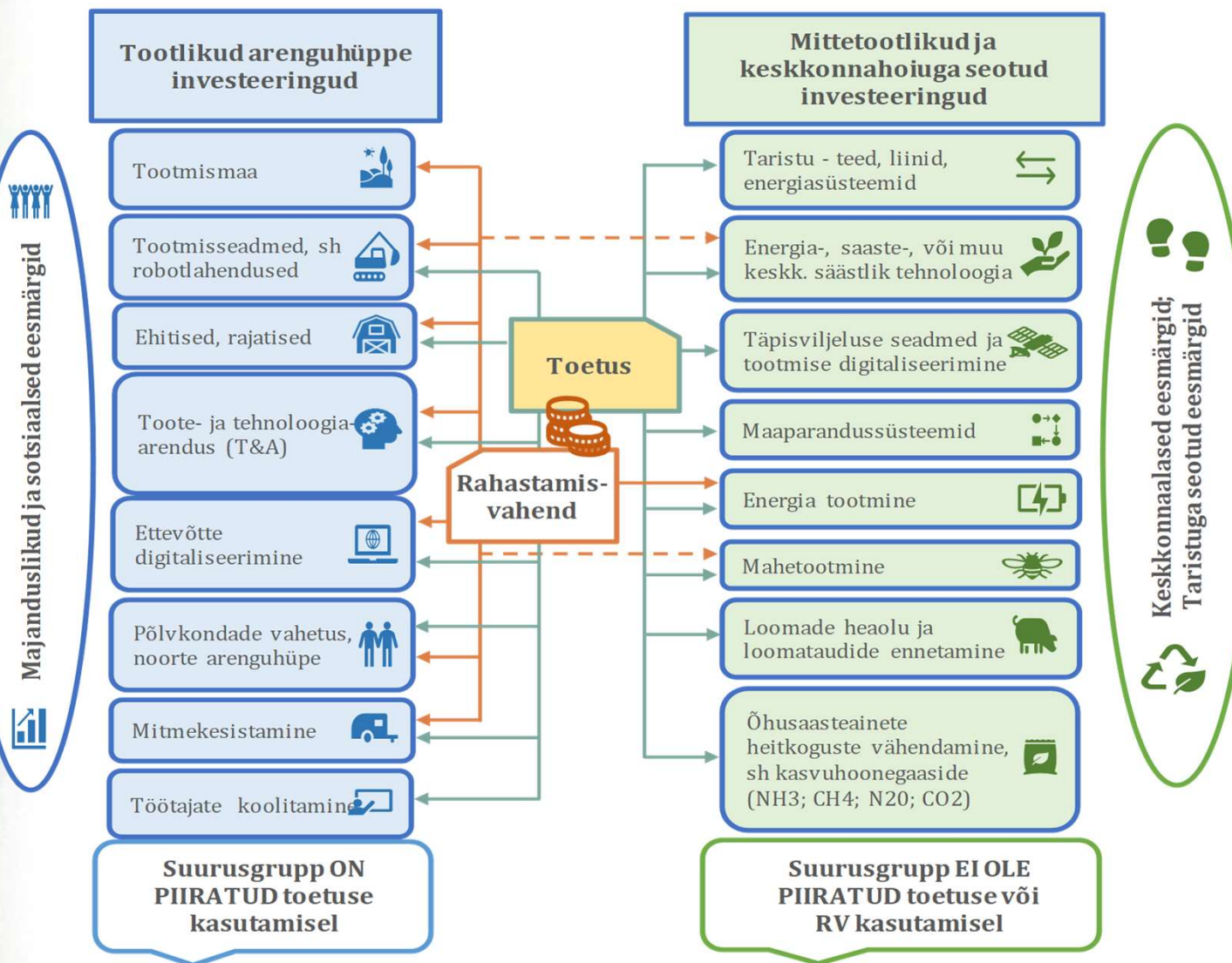
- tagada väiksema arenguhüppe teinud ettevõtetele tehnoloogia;
- vähetootlike investeeringute toetamine (puuduseks on vähetootlike investeeringute defineerimine, juhul kui neid ei samastata keskkonnahoiualaste investeeringutega);
- keskkonna parandamise ja säilitamisega seotud tegevuste toetamine (võib samastuda vähetootlike investeeringutega)
- koostöö toetamine läbi tulundusühistute, maaparandusühistute, metsaühistute ja maapiirkonna MTÜde tegevuse;
- innovaatiliste ja suurprojektide toetamine;
- digitaliseerumise ja täppisviljeluse arengu toetamine;
- lühike tarneahel, sh turundamise ja turustamise toetamine

Vajalike tegevuste jaotus ja sekkumisloogika (2)

Rahastamisvahendi vajadus:

- enamarenenud ettevõtete investeeringuvõime tagamine, sh tootvate investeeringute kiire elluviimine (individuaalsus);
- olulise kapitali kaasamine turutõrkega ettevõtetele (kõrge riskiga investeering, aeglane rahavoo kasv algusaastatel, madala likviidsuse tasemega ettevõtted jne);
- kapitali kaasamine maapiirkonna ettevõtetele, kel on huvi laiemalt kaasata kogukonda oma ettevõtte omanikeringi (nn dividenditootlusega omakapitali investeeringud);
- maa ostmine, mis on peamine ressurss põllumajandustootjale;
- fondi tagasilaekuv rahavoog võimaldab reinvesteerimist ja loob võimendusefekti.

Vajalike tegevuste jaotus ja sekkumisloogika (3)



Võimalikud riikliku sekkumise valdkonnad

- konkurentsivõime parandamine läbi investeerimise tootmiseseadmetesse ja tootmismahu suurendamisse;
- tootmistingimuste parandamisele kaasa aitamine (investeeringud tootmishoonetesse ja ladudesse);
- investeerimine tootmismaa soetamiseks (mis põllumajanduses tähendab ka kaasa aitamist struktuursetele muutustele);
- keskkonnasõbraliku tootmise arendamine ja saaste vähendamine (ressursitõhusus);
- uute toodete turule toomisele kaasa aitamine (tootearendus, innovatsiooniprojektid);
- riski leevendamine kõrgema lisandväärtusega toodete juurutamisel (tehnoloogia ja turustuskanalid, sh välisturud, riskikindlustus);
- infotehnoloogia kasutusele võtmine, robotlahendused (eriti väiksemates või suure tööjõuprobleemiga ettevõtetes);
- taristu arendamine (energiasüsteemid, juurdepääsuteed, internetivõrk, maaparandussüsteemid);
- koostöö arendamine (ühisprojektid, ühistegevus).



Küsimused töögrupile:

Marju Aamisepp: marju.aamisepp@pmk.agri.ee

Agnes Naarits: agnes.naarits@pmk.agri.ee

Mati Mõtte: mati.motte@pmk.agri.ee

Eduard Matveev: eduard.matveev@pmk.agri.ee